Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Täydentävä vastine

2.10.2025

Eduskunnan hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Asia: Täydentävä kirjallinen vastine asiaan HE 29/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poliisilain 5 a luvun muuttamisesta ja eräiksi muiksi laeiksi

Täydentävä vastine

Sisäministeriö kiittää mahdollisuudesta antaa täydentävä kirjallinen vastine 17.9.2025 päivättyyn vastineeseen.

Teema: sisäministeriötä pyydetään täydentämään 17.9.2025 päivättyä vastinettaan niin, että siinä käsitellään tarkemmin eduskunnan oikeusasiamiehen ja tiedusteluvalvontavaltuutetun lausunnoissa esitettyjä huomiota ja esitetään selkeästi ministeriön kanta niihin. Lisäksi täydentävässä vastineessa on pyydetty esittämään ehdotetut pykälämuutokset niin, että vastineessa ehdotettuja muutoksia verrataan hallituksen esityksessä ehdotettuihin muutoksiin. Lisäksi vastineessa ehdotetut muutokset pyydetään perustelemaan aiemmin esitettyä yksityiskohtaisemmin, jotta valiokunta pystyy muodostamaan käsityksensä muutosten vaikutuksista etenkin säännösten käytännön soveltamiseen.

Sisäministeriö toteaa, että eduskunnan oikeusasiamies on antanut aikaisemmin lausunnon perustuslakivaliokunnalle ja tiedusteluvalvontavaltuutettu hallintovaliokunnalle. Sisäministeriö on antanut aikaisemmin 17.9.2025 päivätyn vastineen hallintovaliokunnalle perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta ja osasta erikseen toimitetuista asiantuntijalausunnoista.

Sisäministeriö lausuu tässä täydentävässä vastineessa eduskunnan oikeusasiamiehen ja tiedusteluvalvontavaltuutetun lausunnoista seuraavaa:

I Eduskunnan oikeusasiamies (EOA)

1. **EOA:n lausunnon kohta kappale 1 (Keskeisistä ehdotuksista, niiden taustasta ja suhteesta perustuslakiin)**

   EOA on tuonut esiin hallituksen esityksessä mainitun antamansa päätöksen EOAK/289/2021 (23.11.2021). Päätöksessä EOA katsoi muun muassa, että tiedusteluvalvontavaltuutetun esittämä tulkinta, jonka mukaan palomuurisäännökset eivät rajoita tiedustelutiedon luovuttamista rikostorjuntaan tiedusteluviranomaisten omaan tehtäväpiiriin kuuluvien rikosten osalta, ei ole oikeudellisesti hyväksyttävä. Tiedustelumenetelmiä ei ole tarkoitettu rikostorjuntaan. Tiedustelumenetelmillä saadun tiedon luovuttaminen rikostorjuntaan merkitsee siten poikkeusta käyttötarkoitussidonnaisuudesta. Suojelupoliisin ja sotilastiedusteluviranomaisten tehtävämäärittelyillä

ei voida oikeuttaa tai perustella henkilötietojen käyttötarkoitussidonnaisuudesta poikkeamista. Siihen vaaditaan nimenomaista lakitasoista sääntelyä. Palomuurisäännöksessä on tyhjentävästi säännelty, minkälaisin edellytyksin tiedustelumenetelmillä saatuja tietoja pitää, saa tai ei saa luovuttaa rikostorjuntaan.

Lisäksi EOA toteaa, että hänen määräyksestään toteutetun Suojelupoliisin asiakirjatarkastuksen (EOAK/592/2022) johdosta laaditussa tarkastuspöytäkirjassa on katsottu, että tiedustelumenetelmillä saadun tiedon luovuttaminen poliisin toiminnan suuntaamiseksi ei perustu lakiin laillisuusperiaatteen edellyttämällä tavalla. Tiedustelumenetelmillä saadun tiedon luovuttaminen poliisitoiminnan suuntaamiseksi edellyttäisi siten nimenomaista sääntelyä laissa. Laissa olisi säädettävä nimenomaisesti paitsi oikeudesta tietojen luovuttamiseen, myös täsmällisesti ja tarkkarajaisesti ”poliisin toiminnan suuntaamisen” käsitteen merkityssisällöstä ja rajoista eli luovutettavien tietojen käyttötarkoituksesta ja käytöstä.

EOA toteaa, että nyt ehdotetaan sääntelyä tiedustelumenetelmän käytön avulla saadun rikostiedon uusista luovutustarkoituksista, jotka olisivat kansallisen turvallisuuden suojaaminen ja rikostorjuntaviranomaisen toiminnan suuntaaminen. Tällöin tietoa ei saisi käyttää esitutkinnan toimittamiseksi eikä salaista tiedonhankintakeinoa, salaista pakkokeinoa tai muuta pakkokeinoa koskevan vaatimuksen tai päätöksen perusteena eikä näyttönä rikosasiassa.

EOA viittaa myös henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettua lain muutosehdotukseen, jonka nojalla suojelupoliisin olisi mahdollista luovuttaa henkilötietoja Pohjois-Atlantin liitolle sekä sellaiselle Euroopan unionin virastolle ja toimielimelle, jonka tehtäviin kuuluu kansallisen turvallisuuden suojaaminen, oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen tai rikosten ennalta estäminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Poliisilain sääntelyä koskien muun tiedon kuin henkilötiedon kansainvälistä luovuttamista tarkistettaisiin vastaavalla tavalla.

EOA toteaa, että ehdotus on merkityksellinen erityisesti perustuslain yksityiselämän suojaa koskevan 10 §:n sekä oikeusturvaperusoikeutta koskevan 21 §:n kannalta. Yksityiselämän sekä luottamuksellisen viestin ja henkilötietojen suoja on turvattu perustuslain 10 §:ssä, johon sisältyy myös henkilötietojen käyttötarkoitussidonnaisuuden periaate. Sen mukaan henkilötietoja ei voida käyttää tavalla, joka ei ole yhteensopiva niiden alkuperäisen keräämisen ja käsittelyn kanssa. Mikäli tästä poiketaan, tulee sääntelyn täyttää perusoikeuksien rajoitusedellytykset.

Jos kyse on lisäksi luottamuksellisen viestin suojaan puuttumisesta, eli tiedustelumenetelmällä saatujen luottamuksellisen viestin suojan piiriin kuuluvien tietojen luovuttamisesta edelleen toiselle viranomaiselle, sääntelyä tulee arvioida myös perustuslain 10 §:n 4 momentin asettamien erityisten rajoitusedellytysten kautta.

EOA katsoo, että ehdotetulla sääntelyllä rajoitettaisiin niin yksityiselämän suojaa, käyttötarkoitussidonnaisuusperiaatetta kuin luottamuksellisen viestin suojaa. Ehdotettu sääntely on merkityksellistä myös perustuslain 2 §:ssä turvatun oikeusvaltioperiaatteen kanssa, jonka keskeisenä elementtinä on, että viranomaisten toimivallan ja niiden käytön tulee perustua lakiin.

Sisäministeriön vastine

Sisäministeriö katsoo, että lakiesitys täyttää perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset, joita on tarkennettu perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta (vastine 17.9.2025). Näitä edellytyksiä ovat lailla säätämisen vaatimus, tarkkarajaisuus (ennakoitavuus), hyväksyttävä ja yhteiskunnallisesti painava peruste, oikeasuhtaisuus tavoiteltuun päämäärään nähden, oikeusturva sekä kansainvälisten velvoitteiden huomioiminen.

Hallituksen esityksessä on tuotu esiin tiedusteluvalvontavaltuutetun vuoden 2019 vuosikertomuksessa antama tulkintakannanotto tiedustelumenetelmiä käyttämällä hankittujen tietojen alkuperäisen käyttötarkoituksen kanssa yhteensopivista tietojen käyttötavoista muussa viranomaisessa. Tulkintakannanoton mukaan kansallista turvallisuutta uhkaavien rikosten estämistä ja paljastamista sekä selvittämistä voidaan pitää tiedustelumenetelmiä käyttämällä hankittujen tietojen alkuperäisen käyttötarkoituksen kanssa yhteensopivina tietojen käyttötapoina. Edellä mainitun kannanoton johdosta eduskunnan oikeusasiamies otti omana aloitteenaan selvitettäväksi palomuuria koskevan sääntelyn tulkintaa koskevan asian ja antoi asiaan päätöksen 23.11.2021 (EOAK/289/2021). Oikeusasiamies katsoi päätöksessään, että tiedusteluvalvontavaltuutetun tulkintakannanottoa ei voida pitää oikeudellisesti hyväksyttävänä.

Suojelupoliisin aloitteesta EOA toteutti tarkastuksen, joka liittyi EOA:n 23.11.2021 antamaan ns. palomuurisääntelyn soveltamista koskevaan päätökseen. Oikeusasiamies antoi tarkastuksesta tarkastuspöytäkirjan 29.12.2023 (EOAK/592/2022). Tarkastus kohdistui yhteensä 13 erilliseen asiakirjaan aikavälillä 4.12.2020–17.12.2021, jolloin tiedustelutietoa oli luovutettu paikallispoliisille tai keskusrikospoliisille. Tarkastuspöytäkirjasta tulee esille, että siltä osin kuin tietoja oli luovutettu rikostorjuntaan, se oli tapahtunut poliisilain 5 a luvun 44 §:n 2 ja 4 momenttien sallimissa rajoissa. Siltä osin kuin suojelupoliisi oli luovuttanut tietoja poliisin toiminnan suuntaamiseen, tiedonluovutusten lähetteenä oli ollut suojelupoliisin tiedonkäyttöä koskeva rajoitus.

Yllä mainitun rajoituksen eli rajoituslauseen mukaan ” Suojelupoliisi saattaa tiedot (poliisiyksikkö):lle toimenpiteitä varten. Tätä asiakirjaa on käsiteltävä salassa pidettävänä asiakirjana viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24.1 §:n 9 kohdan mukaisesti, eivätkä tiedot ole asianosaisjulkista viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 11.2 §:n 1 kohdan perusteella. Suojelupoliisi luovuttaa tiedot kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi. Tämän tiedoksiannon yhteydessä luovutettuja kohdehenkilöä koskevia tietoja voidaan käyttää ainoastaan sellaisen poliisitoiminnan suuntaamiseksi, joka liittyy kansallisen turvallisuuden suojaamiseen. Tämän tiedusteluraportin tietoja ei saa käyttää esitutkinnassa näyttönä eikä myöskään salaisten pakkokeinojen perusteena. Tiedoksiannon yhteydessä luovutettavat tiedot ovat jaettavissa esitutkintaviranomaisten käyttöön edellä mainitussa käyttötarkoituksessa ja tiedot ovat syötettävissä asian käsittelyyn soveltuvaan henkilörekisteriin, mikäli syöttöedellytykset täyttyvät ja Suojelupoliisin asettamat rajoitukset tiedonkäsittelyn ja asianosaisjulkisuuden osalta pystytään takaamaan.”

EOA:n tarkastuspöytäkirjan mukaan on epäselvää, voiko viranomainen asettaa toiselle kansalliselle viranomaiselle luovuttamilleen tiedoille oikeudellisesti sitovan ja velvoittavan käyttöoikeusrajoituksen ja miten rajoituksen mahdolliseen rikkomiseen voitaisiin oikeudellisesti puuttua. Tarkastuspöytäkirjassa tuodaan esiin, että poliisitoiminnan suuntaaminen on sinänsä mainittu esimerkiksi poliisilain 5 luvun 54 §:n 4 momentissa ja poliisin henkilötietolain 13 §:ssä, mutta käsitteen merkityssisällöstä ei ole säädetty. Edelleen esille tuodaan, että tiedustelumenetelmillä saadun tiedon luovuttamisesta poliisin toiminnan suuntaamiseksi ei ole säädetty laissa. Poliisilain 5 luvun 54 §:n 4 ja 5 momenttien mukaan ylimääräistä tietoa saa käyttää aina rikoksen estämiseksi, poliisin toiminnan suuntaamiseksi ja syyttömyyttä tukevana selvityksenä. Poliisilain 5a luvun 44 §:n palomuurisäännöksessä ei säädetä tiedon luovutuksesta poliisin toiminnan suuntaamiseksi. Edelleen tarkastuspöytäkirjassa tuodaan esiin, että tietojen luovutus yleisesti poliisitoiminnan suuntaamiseksi sivuuttaisi rikoksen (tai muun uhan) vakavuusasteen, ja että tiedustelumenetelmällä saadun tiedon luovuttaminen poliisitoiminnan suuntaamiseksi jää tuomioistuinkontrollin ulkopuolelle, vaikka tietoa käytettäisiin näyttönä.

Sisäministeriö toteaa, että laillisuusvalvojien erilaiset kannanotot ja turvallisuusympäristön muutos ovat lakiesityksen taustalla. Palomuurisäännös rajoittaa tiedustelumenetelmän avulla saadun rikosta

koskevan tiedon luovuttamista toimivaltaiselle viranomaiselle. Tiedustelutoimivaltuuksilla saatuja tietoja käytetään lähtökohtaisesti kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi. Palomuuri on erityissäännös, joka joko velvoittaa tai sallii tiedon luovuttamisen rikostorjuntaviranomaiselle.

Poliisilain 5 luvun 54 §:n 4 momentin mukaan ylimääräistä tietoa saa (muiden pykälässä säädettyjen käyttötarkoitusten lisäksi) käyttää aina rikoksen estämiseksi, poliisin toiminnan suuntaamiseksi ja syyttömyyttä tukevana selvityksenä. Poliisilaiksi ja eräiksi muiksi laeiksi annetun hallituksen esityksen HE 224 /2010 vp mukaan ylimääräisen tiedon käytöllä poliisin toiminnan suuntaamiseksi tarkoitettaisiin tiedon välillistä hyödyntämistä niin, että tietoa ei käytetä näyttönä tai tiedonhankintakeinon käytön perusteena. Ylimääräisen tiedon hyödyntäminen poliisin toiminnan suuntaamiseksi voi liittyä esimerkiksi rikoksen estämiseen, paljastamiseen, analyysitoimintaan, esitutkinnan aloittamiskynnyksen selvittämiseen tai esitutkinnan suuntaamiseen.

Kuten EOA toteaa, voimassa olevassa palomuurisääntelyssä ei säädetä tiedon luovutuksesta poliisin toiminnan suuntaamiseksi. Sisäministeriö tuo uudelleen esiin, että toimiva palomuurisääntely on yhteiskunnan kokonaisedun kannalta merkityksellistä. Sisäministeriöllä on eri näkemys EOA:n tarkastuspöytäkirjan näkemyksestä siitä, että poliisitoiminnan suuntaamisen merkityssisällöstä ei ole säädetty. Rikostorjuntaviranomaisen ylimääräisen tiedon käyttämisestä toiminnan suuntaamisessa säädetään poliisilain 5 luvun 54 §:n ja pakkokeinolain 10 luvun 56 §:ssä. Toiminnan suuntaamisen käsite ja sen soveltamiskäytäntö on vakiintunutta. Ylimääräistä tietoa saa käyttää toiminnan suuntaamiseen riippumatta rikosten vakavuudesta (rangaistusrajoista). Hallituksen esityksessä ” toiminnan suuntaamisella" tarkoitetaan samaa kuin edellä mainituissa voimassa olevissa säännöksissä. Sisäministeriö katsoo, että merkityssisältö tulee jo poliisin tehtävistä. Poliisilain 1 §:n 1 momentin mukaan poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, kansallisen turvallisuuden suojaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja huolehtii tehtäviinsä kuuluvasta kansainvälisestä yhteistyöstä. Tehtävissä tarvittavista toimivaltuuksista, joita saa käyttää tehtävien hoitamiseen, säädetään erikseen. Suojelupoliisin käyttämät edellä mainittuja rajoituslausekkeita esitetään hallituksen esityksessä lain tasolle. Edelleen poliisin henkilötietolain 13 §:ssä mahdollistetaan tietojen käyttö mm. poliisin toiminnan suuntaamiseksi. Säännös koskee henkilötietojen käsittelyä muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen. Asiaa koskeneen hallituksen esityksen (HE 242/2018 vp) mukaan ”Ehdotettujen 1, 4, 5 ja 8 kohdan mukaiset käsittelytarkoitukset vastaisivat sisällöltään poliisilain 5 luvun 54 §:n 4 ja 5 momentin ja pakkokeinolain 10 luvun 56 §:n 4 ja 5 momentin mukaisia säännöksiä salaisilla tiedonhankinta- ja pakkokeinoilla saatujen ylimääräisten tietojen käsittelystä. Ylimääräistä tietoa saa poliisi- ja pakkokeinolain mukaan käyttää aina rikoksen estämiseksi, poliisin toiminnan suuntaamiseksi ja syyttömyyttä tukevana selvityksenä. Ylimääräistä tietoa saa käyttää myös hengelle, terveydelle tai vapaudelle aiheutuvan merkittävän vaaran taikka huomattavan ympäristö-, omaisuus- tai varallisuusvahingon estämiseksi. Tiedon käytöllä poliisin toiminnan suuntaamiseksi tarkoitettaisiin myös ehdotetussa 8 kohdassa tiedon välillistä hyödyntämistä niin, että tietoa ei käytetä näyttönä tai tiedonhankintakeinon käytön perusteena. Tiedon hyödyntäminen poliisin toiminnan suuntaamiseksi voi liittyä esimerkiksi rikoksen estämiseen, paljastamiseen, analyysitoimintaan, esitutkinnan aloittamiskynnyksen selvittämiseen tai esitutkinnan suuntaamiseen”.

2. **EOA:n lausunnon kohta kappale 2 (Voimassa olevan sääntelyn taustaa)**

EOA tuo esiin salaisten tiedonhankintakeinojen ja tiedustelumenetelmien käytön väliset erot ja katsoo, että tiedustelumenetelmiä voidaan käyttää paljon väljemmin edellytyksin kuin keinoja salaisessa tiedonhankinnassa. Salaista tiedonhankintaa suoritetaan tietyn henkilön tietyn rikoksen estämiseksi tai

paljastamiseksi. EOA tuo esiin, että tiedustelussa sen sijaan hankitaan tietoa toiminnasta, joka ”jatkuessaan voi muodostua” vakavaksi uhkaksi kansalliselle turvallisuudelle (siviilitiedustelu) tai toiminnasta, joka on ”luonteeltaan sotilaallista”, mutta ei edellytä konkreettista uhkaa (sotilastiedustelu).Täsmällisyydeltään tiedustelun kohteet voivat olla hyvin epämääräisiä verrattuna salaisen tiedonhankinnan kohteisiin. Kun tiedonhankinnan kohde on epämääräinen, myös se on epämääräisempää, liittyykö tietty henkilö siihen toimintaan, josta tietoa hankitaan. Salainen tiedonhankinta voidaan kohdistaa vain tiettyyn henkilöön, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän tiettyyn rikokseen. Sen sijaan tiedustelumenetelmien käyttö voidaan monissa tilanteissa kohdistaa myös muihin kuin sotilaalliseen toimintaan tai kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavaan toimintaan itse osallistuvaan tai siihen liittyvään henkilöön.

Tiedustelumenetelmillä saadun tiedon (väljät edellytykset ilman konkreettista tapahtumaa, epämääräinen toimenpiteen kohde)luovuttamiseen rikostorjunnan käyttöön tulee suhtautua hyvin pidättyvästi, mikä koskee myös ns. SUPO-rikoksia (esim. poliisilain 5 luvun 3 §:ssä luetellut rikokset). Siksi siviili- ja sotilastiedustelua koskeviin lakeihin säädettiin nyt muutettavaksi ehdotetut palomuurisäännökset.

Sisäministeriön vastine

Sisäministeriön näkemys eroaa EOA:n yllä olevasta näkemyksestä mitä tulee tiedustelutoiminnan ns. väljyyteen.

Tiedustelutoiminta on välttämätöntä kansallisen turvallisuuden suojaamisen kannalta ja kansallisesta turvallisuudesta huolehtiminen lukeutuu valtion keskeisiin tehtäviin, myös Euroopan unionin kontekstissa. Viime kädessä kyse on valtion suvereniteetista. Tarkoituksen toteuttamiseksi tarvittavan tiedon saamiseksi ja kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi yksilön oikeuksia voidaan rajoittaa. Kansallista turvallisuutta uhkaava vieras valtiollinen toimija ei nauti perusoikeuksien suojaa. Tiedustelutoiminnan yleisistä periaatteista säädetään poliisilain 1 luvussa, tietoliikennetiedustelusta siviilitiedustelussa annetussa laissa ja sotilastiedustelusta annetussa laissa. Periaatteita ovat perus- ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, suhteellisuus, vähin haitta, tarkoitussidonnaisuus ja syrjinnän kielto.

Tiedusteluviranomaisten tiedonhankinta perustui aiemmin poliisilain rikoksen estämistä ja paljastamista koskevien toimivaltuuksien käyttöön Suomen alueella. Tiedustelumenetelmät perustuvat osin menetelmällisesti rikostorjuntaviranomaisille säädettyihin salaisiin tiedonhankintakeinoihin ja pakkokeinoihin, mutta tiedustelussa toimivaltuuksien käyttäminen ei ole sidottu rikosepäilyyn. Tiedustelutarkoituksessa käytettävien toimivaltuuksien käytössä kysymys on kansallisen turvallisuuden suojaamisesta. Toimiva palomuurisääntely on kuitenkin yhteiskunnan kokonaisedun mukaista.

Siviilitiedustelulainsäädännössä ja sotilastiedustelulainsäädännössä tiedustelutoiminnan kohteet määritellään laissa säädettyjen uhkien kautta (poliisilaki 5 a luku 3 §, laki tietoliikennetiedustelusta siviilitiedustelussa, laki sotilastiedustelusta 4 §). Toimivaltuuksia käyttävät laissa säädetyt viranomaistahot suojelupoliisi, pääesikunta ja Puolustusvoimien tiedustelulaitos (laki poliisin hallinnosta 10 §, laki sotilastiedustelusta 11 §). Siviilitiedustelumenetelmien käytön yleisistä ja erityisistä edellytyksistä säädetään poliisilain 5 a luvussa ja tietoliikennetiedustelusta siviilitiedustelussa; laki sotilastiedustelusta sisältää säännökset tiedustelumenetelmien käytön yleisistä ja erityisistä edellytyksistä.

Tiedustelutoiminnassa tiedon hankkimiseen liittyvistä vaatimuksista ja päätöksenteosta säädetään. Syvimmin perusoikeuksiin puuttuvien menetelmien käyttämisestä päättää tuomioistuin. Keskeisesti päätöksentekijälle on esitettävä päätöksentekoa varten laissa säädetty kohde (uhka), toimenpiteen kohde (esim. henkilö/henkilöryhmä, telepäätelaite tai ohjelmisto), tosiseikat tietojen hankkimisen

perusteeksi, luvan voimassaoloaika, tehtävän suorittamista johtava ja valvova virkamies sekä mahdolliset rajoitukset ja ehdot.

Oikeusturvaelementtejä tiedustelutoiminnan osalta lainsäädännössä ovat kuuntelu- ja katselukiellot, tallenteiden ja asiakirjojen tarkastaminen, tiedustelumenetelmällä saatujen tietojen hävittäminen, kiiretilanteessa saatujen tietojen hävittäminen, tiedustelumenetelmän käytöstä ilmoittaminen kohteelle, pöytäkirjojen laatiminen ja tiedusteluvalvontavaltuutetulle tehtävät ilmoitukset. Palomuurisääntelyyn liittyy oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin turvaavia säännöksiä.

Tiedustelutoiminnassa on sisäistä laillisuusvalvontaa ja ulkoista laillisuusvalvontaa harjoittaa tiedusteluvalvontavaltuutettu (laki tiedustelutoiminnan valvonnasta), eduskunnan oikeusasiamies ja tietosuojavaltuutettu. Tiedusteluvalvontavaltuutettu voi määrätä tiedustelumenetelmän käytön keskeytettäväksi tai lopetettavaksi, jos hän katsoo valvottavan menetelleen lainvastaisesti tiedustelutoiminnassa. Hänellä on läsnäolo- ja puheoikeus tuomioistuimessa sekä oikeus kannella hovioikeuteen. Tiedusteluvalvontavaltuutetulle on mahdollista tehdä myös kanteluita (jokainen, joka katsoo, että tiedustelutoiminnassa on rikottu hänen oikeuksiaan tai menetelty muutoin lainvastaisesti) tai tutkimispyyntöjä (kohde tai henkilö, joka epäilee, että häneen on kohdistettu tiedustelua).

3. EOA:n lausunnon kohta kappale 3 (ehdotettujen säännösten arviointi)

3.1 ”Yleinen” palomuurisäännös tietojen antamisesta rikostorjuntaan

Poliisilain 5 a luvun 44 §:n 1–4 momentit

EOA toteaa, että voimassa olevassa poliisilain 5 a luvun 44 §:n 1–3 momenteissa puhutaan joka kohdassa tiedustelumenetelmällä saadun tiedon ”ilmoittamisesta” keskusrikospoliisille tai muulle esitutkintaviranomaiselle. Ainoastaan 2 momentin viimeisessä virkkeessä puhutaan myös tiedon ”luovuttamisesta”.

EOA on pitänyt selvänä, että palomuurisäännöksessä kysymys on vain ilmoittamisesta ja sen jälkeen ilmoituksen saanut viranomainen ryhtyy rikostorjunnallisiin toimenpiteisiin, joissa sillä on käytettävissään nimenomaan rikostorjuntaan säädetyt toimivaltuudet. Säännöksessä ja sen esitöissä mikään ei viittaa siihen, että ilmoituksen tekemisen jälkeen rikostorjuntaan saisi luovuttaa tiedustelumenetelmillä saatua tietoa. EOA katsoo, että ehdotuksessa on kysymys syvällekäyvästä muutoksesta tiedustelumenetelmällä saadun tiedon käyttöön sekä yhtäältä tiedustelutoimivaltuuksien ja toisaalta rikostorjuntatoimivaltuuksien sekä niillä saadun tiedon käytön väliseen suhteeseen.

Perustuslakivaliokunta on toistuvasti kiinnittänyt huomiota siihen, että poliisin henkilötietojen käsittelyyn sovellettavan lainsäädännön kokonaisuutta ei voi luonnehtia selkeäksi ja ymmärrettäväksi (esim. PeVL 40/2021 vp, kohta 13, PeVL 51/2018 vp, s. 5). EOA:n mukaan käsittelyssä olevat lakiehdotukset ovat kuitenkin omiaan lisäämään tätä epäselvyyttä. EOA toteaa, että lakiin ehdotetaan lisättäväksi epämääräisiä käsitteitä (kuten 44 a § 1 mom. toiminnan suuntaaminen) sekä omaksuttavaksi viittauksia ilman rajaavaa sääntelyä (kuten 44 §:n 5 mom. viittaus rikoslain lukuihin) tai toimivaltaisia viranomaisia koskevia viittausketjuja (kuten 44 a §:n 1 mom., joka viittaa 44 §:n 3–5 momentteihin, joissa viitataan esitutkintalain 2 luvun 1 §:ään). Kun kyse on yksityisyyden suojan sekä viranomaisten toimivaltuussääntelyn kannalta merkittävästä sääntelystä, tarve sääntelyn täsmällisyydelle, tarkkarajaisuudelle ja selkeydelle korostuu.

Hallituksen esityksessä on korostettu, että sääntelyn ”täsmentäminen” niin, että se sallii suojelupoliisin luovuttaa pyynnöstä tiedustelumenetelmän avulla saatua rikosta koskevaa tietoa, ei merkitse oikeutta käyttää tiedustelumenetelmiä poliisilain salaisia tiedonhankintakeinoja ja pakkokeinolain salaisia pakkokeinoja koskevan sääntelyn kiertämiseen.

EOA katsoo, että ehdotettu sääntely johtaisi kuitenkin siihen, että tiedustelumenetelmiä voitaisiin käyttää paitsi tietojen saamiseen kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavasta toiminnasta, tosiasiassa samalla myös rikostorjunnan tarpeisiin.

Näin olisi selvästi esimerkiksi tapauksissa, joissa suojelupoliisi on jo ilmoittanut tehdystä rikoksesta keskusrikospoliisille tai tieto asiasta on keskusrikospoliisilla tai muulla esitutkintaviranomaisella muutoin, mutta sillä ei olisi lainmukaisia edellytyksiä salaisten tiedonhankinta- tai pakkokeinojen käyttöön, ja suojelupoliisi jatkaisi tiedustelumenetelmien käyttöä sinänsä niiden käyttötarkoituksen mukaisesti, mutta samalla luovuttaisi niillä saatua tietoa keskusrikospoliisille ehdotetun sääntelyn mukaisesti.

Perustuslakivaliokunta on palomuurisääntelyä arvioidessaan kiinnittänyt nimenomaisesti huomiota siihen, että rikostutkinnasta eriytyvää tiedustelutoimintaa ei pidä säännellä siten, että se avaisi tosiasiallisen mahdollisuuden kiertää tai väljentä**ä** poliisilaissa ja pakkokeinolaissa tietyille salaisille tiedonhankintakeinoille tai salaisille pakkokeinoille asetettuja edellytyksiä (PeVL 35/2018 vp, s. 22). EOA katsoo, että ehdotuksessa on kysymys juuri tällaisesta perustuslakivaliokunnan varoittamasta sääntelystä.

Sisäministeriön vastine

Sisäministeriö toteaa, että tiedustelutoimivaltuuksien (menetelmien) käyttö perustuu tiedustelulainsäädäntöön eikä esitutkintaviranomaisen pyyntöön eikä tiedustelulla hankita tietoa rikoksesta. Tiedustelumenetelmiä käytettäessä voidaan kuitenkin saada tietoa kansallisen turvallisuuden uhkasta ja myös rikoksesta. Rikoksesta ja samoin kuin rikosta koskevasta tiedosta on voitava ilmoittaa rikostorjuntaviranomaiselle palomuurisääntelyn puitteissa. Sisäministeriö toteaa, että tiedusteluviranomaisen ilmoittaessa rikoksesta, se on jo sinällään tiedon antamista rikoksesta tai rikoksen ”julkaiseminen” , mutta ei sisällä tyhjentävää tietoa rikoksesta, koska tiedusteluviranomainen ei käytä rikostorjuntaviranomaisen toimivaltuuksia vaan ilmoituksen jälkeen rikostorjuntaviranomainen voi käyttää omia toimivaltuuksiaan. Ehdotettu sääntely on sisäministeriön käsityksen mukaan nykytilaa selventävää.

Mitä tulee EOA:n lausumaan, joka koskee ”epämääräisiä käsitteitä (kuten 44 a § 1 mom. toiminnan suuntaaminen), sisäministeriö viittaa vastineeseen kohtaan *EOA:n lausunnon kohta kappale 1 (Keskeisistä ehdotuksista, niiden taustasta ja suhteesta perustuslakiin*). Sisäministeriö on perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta tehnyt hallintovaliokunnalle 17.9.2025 päivätyssä vastineessa uuden ehdotuksen.

Mitä tulee EOA:n lausumaan, joka koskee ” viittauksia ilman rajaavaa sääntelyä (kuten 44 §:n 5 mom. viittaus rikoslain lukuihin), sisäministeriö viittaa jäljempänä tähän vastineeseen kohdassa **3.2 Poikkeus yleiseen palomuurisäännökseen (EOA)**. Sisäministeriö on perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta tehnyt hallintovaliokunnalle 17.9.2025 päivätyssä vastineessa uuden ehdotuksen rajaamisesta.

Sisäministeriö katsoo, että EOA:n huomio toimivaltaisia viranomaisia koskevista viittausketjuja (kuten 44 a §:n 1 mom., joka viittaa 44 §:n 3–5 momentteihin, joissa viitataan esitutkintalain 2 luvun 1 §:ään) on lainsäädäntötekninen asia, jossa on otettu huomioon oikeuskanslerin ennakkotarkastuksessa antama huomio. Palomuuripykälä (poliisilain 5a luvun 44 §) on jo sinällään pitkä, mutta erityissääntelynä on perustelua keskittää mainittuun pykälään asioita.

3.2 Poikkeus yleiseen palomuurisäännökseen (EOA)

(Poliisilain 5 a luvun 44 §:n 5 momentti)

EOA toteaa, että poliisilain 5 a luvun 44 §:ään ehdotetaan uutta 5 momenttia, jonka mukaan Suojelupoliisi **saa 1–4 momentissa säädetyn estämättä aina ilmoittaa** tiedustelumenetelmän käytön avulla havaitusta jo tehdystä tai vielä estettävissä olevasta **rikoslain 12, 13 ja 34 a luvussa säädetystä rikoksesta** sekä **luovuttaa tietoa** sellaisesta rikoksesta 1 ja 2 momentissa tarkoitetuille toimivaltaisille viranomaisille.

Luvuissa säännellään maanpetosrikoksia, valtiopetosrikoksia ja terrorismirikoksia.

EOA viittaa hallituksen esityksen perusteluiden sivuilla 23–24 esitettyyn, että rikoslain 12, 13 ja 34 a luvuissa rangaistavaksi säädetyissä teoissa on kyse edellä mainittujen siilitiedustelun kohdeuhkien rikosoikeudellisesti relevanteista ilmenemismuodoista. Maanpetos-, valtiopetos- ja terrorismirikosten estämisellä ja selvittämisellä suojataan kansallista turvallisuutta, mistä johtuen kyseisten kansallista turvallisuutta uhkaavien rikosten estämistä ja selvittämistä voidaan pitää tiedustelumenetelmiä käyttämällä hankittujen tietojen alkuperäisen käyttötarkoituksen kanssa yhteensopivina tietojen käyttötapoina. Koska kansallista turvallisuutta uhkaavien rikosten estäminen ja selvittäminen näin ollen sijoittuvat samaan jatkumoon siviilitiedustelun kanssa, ei näitä rikoksia koskevien tiedustelumenetelmän avulla saatujen tietojen luovuttamista toimivaltaiselle rikostorjuntaviranomaiselle ole syytä rajoittaa vastaavalla tavalla kuin pykälän muissa momentissa tehdään.

Rikosasioiden tietosuojalain (Laki henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä) 5 §:n 1 ja 2 momentin perusteella henkilötietoja saa käsitellä muuhun kuin niiden keräämistarkoituksen kanssa yhteensopivaan tarkoitukseen vain, jos käsittelystä säädetään laissa.

EOA katsoo, että mikäli tiedustelutietojen käyttö rikostorjuntaan olisi luonnoksessa kuvatun mukaisesti alkuperäisen käyttötarkoituksen kanssa yhteensopiva – ei mitään erillistä sääntelyä tarvittaisi. Lisäksi EOA viittaa päätökseensä EOAK/289/2021, jossa on katsottu, että mainittua käyttötarkoitusten yhteensopivuutta ei ole.

EOA katsoo, ettei olisi hyväksyttävää ja oikeasuhtaista, että tiedustelumenetelmällä saatua tietoa voitaisiin luovuttaa rikostorjuntaviranomaiselle mistään sakolla sovitettavasta rikoksesta. Ehdotettuun sääntelyyn sisältyisi rikostyyppejä, jotka ilmenemismuodostaan riippuen voivat olla sakolla sovitettavia. EOA pitää rikosoikeudelle vieraana ajatusta siitä, että rangaistusasteikot eivät ilmentäisi rikoksen vahingollisuutta ja vaarallisuutta, vaan sitä arvioitaisiin muilla perusteilla. Hallituksen esityksessä lievien rangaistusasteikkojen hyväksyttävyyttä yritetään perustella toteamalla, että ”Rikosten rangaistusasteikot ilmentävät tekojen vakavuutta syyllisyyden ja teon moitittavuuden näkökulmasta, mutta eivät välttämättä teon vahingollisuutta ja vaarallisuutta kansallisen turvallisuuden suojaamisen tai oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen suojaamisen näkökulmasta.”

Tiedustelulakeja säädettäessä lakivaliokunta totesi palomuurisäännöksen rangaistusmaksimiedellytyksiä arvioidessaan, että tiedon luovuttamista rikostorjuntaan koskeva sääntely on rakennettava käyttötarkoitussidonnaisuus huomioiden siten, että tietojen luovuttamista rajataan riittävästi rikoksen vakavuusasteen mukaan (LaVL 32/2018 vp, s. 14).

EOA tuo esiin, että perustuslakivaliokunta totesi alkuperäistä poliisilain 5 a lukua koskevassa hallituksen esityksessä (HE 202/2017 vp) ehdotettua palomuurisääntelyä arvioidessaan muun muassa seuraavaa. Sääntelyä arvioitaessa on perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan kiinnitettävä kuitenkin huomiota ensinnäkin siihen, että tiedustelutoiminnassa kysymys on luonteeltaan erilaisesta

toiminnasta kuin poliisilain mukaisessa salaisten tiedonhankintakeinojen tai pakkokeinolain mukaisten salaisten pakkokeinojen käyttämisessä. Tämä tarkoittaa, että kysymys käyttötarkoitussidonnaisuudesta korostuu, kun arvioidaan mahdollista ylimääräistä tietoa tai sitä muistuttavaa tietoa koskevaa sääntelyä. Tältä osin tilanne on jossain määrin verrattavissa todistajansuojeluohjelmaa koskevan esityksen eduskuntakäsittelyn yhteydessä toteutettuun arviointiin, jolloin perustuslakivaliokunta korosti ylimääräisen tiedon käyttötarkoitussidonnaisuuden merkitystä tällaisen tiedon mahdollisessa hyödyntämisessä (PeVL 33/2014 vp, s. 4/I; ks. myös LaVL 15/2014 vp, s. 3/I ja HaVM 38/2014 vp, s. 4—5).

EOA tuo esiin, että onko rikostorjuntaan ilmoittaminen kaikkien ehdotettujen rikosten kohdalla sillä tavalla oikeasuhtaista, että rikostorjuntakeinoja väljemmin edellytyksin käytetyllä tiedustelumenetelmällä saatua tietoa olisi mahdollista käyttää rikostorjuntaan.

Sisäministeriön vastine

Sisäministeriö katsoo edelleen, että rikoslain 12, 14 ja 34 § luvuissa säädetyt rikokset (maanpetosrikokset, valtiopetosrikokset ja terrorismirikokset) ovat hallituksen esityksessä esitetyn mukaisesti siviilitiedustelun kohdeuhkien rikosoikeudellisesti relevantteja ilmenemismuoto ja niiden estämisellä sekä selvittämisellä suojataan kansallista turvallisuutta. Tällöin kyseisten kansallista turvallisuutta uhkaavien rikosten estämistä ja selvittämistä voidaan pitää tiedustelumenetelmiä käyttämällä hankittujen tietojen alkuperäisen käyttötarkoituksen kanssa yhteensopivina tietojen käyttötapoina. Ehdotettu säännös mahdollistaisi suojelupoliisille ilmoittaa ja luovuttaa tietoa rikoksesta.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta sisäministeriön 17.9.2025 päivätyssä vastineessa hallintovaliokunnalle on ehdotettu säännöstä tarkennettavan rikoslain erikseen mainittuihin pykäliin ja asetettavan kynnyksen tiedon luovuttamiselle.

> Suojelupoliisi saa 1–4 momentissa säädetyn estämättä aina ilmoittaa tiedustelumenetelmän käytön avulla havaitusta jo tehdystä tai vielä estettävissä olevasta rikoslain 12 luvun 8 §:ssä, 10 §:ssä tai 11 §:ssä, rikoslain 13 luvun 4 §:ssä, rikoslain 34 a luvun 5 c §:ssä tai 5 d §:ssä tarkoitetusta rikoksesta ja luovuttaa tietoa sellaisesta rikoksesta 1 ja 2 momentissa tarkoitetuille toimivaltaisille viranomaisille, jos tiedon luovuttamisella voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen estämiselle tai selvittämiselle.

Momentin perusteella suojelupoliisi saisi ilmoittaa ja luovuttaa tietoja myös sellaisista vielä estettävistä ja tapahtuneista rikoksista, joihin poliisilain 5a luvun 44 §:n momentit 1-4 eivät anna mahdollisuutta.

Maanpetosrikoksia koskevan rikoslain 12 luvun
- 8 § koskee tuottamuksellista turvallisuussalaisuuden paljastamista (sakko tai vankeutta enintään 2 vuotta
- 10 § koskee puolueettomuusmääräyksen rikkomista (sakko tai vankeutta enintään 1 vuosi)
- 11 § koskee maanpetoksellista yhteydenpitoa (sakko tai vankeutta enintään 2 vuotta).

Valtiopetosrikoksia koskevan rikoslain 13 luvun
- 4 §:ssä säädetään laittomasta sotilaallisesta toiminnasta (sakko tai vankeutta enintään 2 vuotta).

Terrorismirikoksia koskevan rikoslain 34 a luvun
- 5 c § koskee matkustamista terrorismirikoksen tekemistä varten (sakko tai vankeutta enintään 2 vuotta)

- 5 d § koskee terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämistä (sakko tai vankeutta enintään 1 vuosi)

Ehdotetussa säännöksessä lisäedellytyksenä tiedon luovuttamiselle on, että ” jos uutta tiedon luovuttamisella voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen estämiselle tai selvittämiselle”. Suojelupoliisilla ei olisi velvollisuutta luovuttaa tietoa eikä tiedon luovutus muodostuisi automaatioksi, koska keskeinen kriteeri on, että tiedon luovuttamisella voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen estämiselle tai selvittämiselle. Kriteeri ”erittäin tärkeä merkitys” luo merkittävän painoarvon asian arvioinnissa ja tiedon luovuttamisessa. Tällöin suojelupoliisissa tiedon luovuttamisen arvioidaan olevan poikkeuksellisen tärkeää. Arvioinnilla on merkitystä myös perusoikeuksien kannalta. Tiedon saava rikostorjuntaviranomainen arvioi oman toimintansa edellytykset itsenäisesti toiminnalle asetettujen lakisääteisten yleisten ja erityisten edellytysten osalta. Sisäministeriö katsoo, että tiedustelumenetelmän käytön avulla saadun rikosta koskevan tiedon luovuttamismahdollisuus vastineessa 17.9.2025 esitetyllä tavalla ei avaa mahdollisuutta kiertää salaisille tiedonhankintakeinoille tai salaisille pakkokeinoille asetettuja edellytyksiä, mihin mahdollisuuteen perustuslakivaliokunta on ottanut kantaa aiemmin (PeVL 35/2018 vp, s. 22). Sisäministeriö toteaa, että esim. poliisilain 5 luvun mukaisia keinoja saa käyttää luvun 3 §:ssä säädettyjen rikosten paljastamisessa. Osassa edellytyksenä on, että teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta. Muissa tapauksissa rikoksia voidaan tutkia myös ilman salaisia tiedonhankintakeinoja.

Sisäministeriö uudistaa hallituksen esityksen perusteluissa todetun, jonka mukaan rikosten rangaistusasteikot ilmentävät tekojen vakavuutta syyllisyyden ja teon moitittavuuden näkökulmasta, mutta eivät välttämättä teon vahingollisuutta ja vaarallisuutta kansallisen turvallisuuden suojaamisen tai oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen suojaamisen näkökulmasta. Rikoslain 6 luvun 4 §:n yleisperiaatteen mukaan rangaistus on mitattava niin, että se on oikeudenmukaisessa suhteessa rikoksen vahingollisuuteen ja vaarallisuuteen, teon vaikuttimiin sekä rikoksesta ilmenevään muuhun tekijän syyllisyyteen. Säännös koskee rangaistuksen mittaamista eikä sisäministeriö ole lakiesityksessä ottanut kantaa rangaistuksen mittaamiseen. Sen sijaan rangaistusasteikko rajaa sitä, mikä on vähimmäisrangaistus ja enimmäisrangaistus tietystä rikoksesta. Sisäministeriö tuo esiin, että kansalliselle turvallisuudelle aiheutuva vahingon laatu tai määrä voi olla mittava, mikäli asiaan ei päästä ajoissa puuttumaan. Myös kyseisten rikosten estäminen ja selvittäminen tapahtuisi yhteensopivalla käyttötarkoituksella kuin tiedustelumenetelmän käyttäminen, jolla tietoa rikoksista saataisiin. Mainituista rikoslain säännöksistä esimerkiksi tuottamuksellisesta turvallisuussalaisuuden paljastamisesta (RL 12 luku 8 §) kansalliselle turvallisuudelle aiheutuva vahinko voi olla kansallisen turvallisuuden suojaamisen tai oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen suojaamisen näkökulmasta suuruusluokaltaan tai merkitykseltään mittava. Kysymys on pääsystä tietoon/tietovirtoihin ja tiedon paljastumisesta. Yksittäisessä tapauksessa tuottamuksellinen turvallisuussalaisuuden paljastaminen voi aiheuttaa merkittävän vahingon ja se voi olla merkittävämpi kuin jonkin tahallisen teon, kuten vakoilun, aiheuttama vahinko. Rikoslain 12 luvun 8 §:n mukaan joka törkeästä huolimattomuudesta oikeudettomasti julkistaa taikka toiselle välittää, luovuttaa tai ilmaisee tiedon seikasta, joka Suomen ulkoisen turvallisuuden vuoksi on säädetty tai määrätty salassa pidettäväksi, on tuomittava *tuottamuksellisesta turvallisuussalaisuuden paljastamisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Kysymys on myös siitä, ovatko rikoslain rangaistusasteikot kaikilta osin ajan tasalla.

Momentteihin ehdotetut muutokset olisivat tarkkarajaisia. Sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta myös tiedon luovutuksen kytkeminen siihen, että sillä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen estämiselle tai selvittämiselle on keskeistä perustuslakivaliokunnan lausunto huomioon ottaen. Tämä mahdollistaisi nykyistä laajemmin tiedon luovuttamisen rikostorjuntaan, kuitenkaan asettamatta velvollisuutta siihen ja olisi kuitenkin yhteensopivaa tiedon alkuperäisen käyttötarkoituksen kanssa. Viranomaisten välisen tietojen luovutuksen sääntelyn selkeyttämiseksi on sisäministeriön näkemyksen mukaan syytä säätää asiasta. EOA:n mainitseman rikosasioiden

tietosuojalain 5 §:n 1 momentin mukaan rekisterinpitäjä saa kerätä henkilötietoja vain tiettyjä nimenomaisia ja oikeutettuja tarkoituksia varten, eikä se saa käsitellä niitä kyseisten tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla. Pykälän 2 momentin mukaan edellä 1 §:n 1 tai 2 momentissa säädettyä tarkoitusta varten kerättyjä henkilötietoja saa käsitellä muuhun kuin kyseisessä momentissa säädettyyn tarkoitukseen vain, jos käsittelystä säädetään laissa. Rikosasioiden tietosuojalain 1§:n 1 momentin mukaan lakia sovelletaan toimivaltaisten viranomaisten käsitellessä henkilötietoja, kun kyse on: 1)rikosten ennalta estämisestä, paljastamisesta, selvittämisestä tai syyteharkintaan saattamisesta;2) syyteharkinnasta ja muusta rikokseen liittyvästä syyttäjän toiminnasta; 3)rikosasian käsittelemisestä tuomioistuimessa; 4) rikosoikeudellisen seuraamuksen täytäntöönpanemisesta;5)yleiseen turvallisuuteen kohdistuvilta uhkilta suojelemisesta tai tällaisten uhkien ehkäisemisestä 1–4 kohdassa tarkoitetun toiminnan yhteydessä .Sen lisäksi mitä rikosasioiden tietosuojalain 1§ :n 1 momentissa säädetään lakia sovelletaan 2 momentissa mainittuihin tarkoituksiin kuten poliisin suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn, kun tietoja käsitellään sellaisessa poliisilain 1 luvun 1 momentissa tarkoitetussa tehtävässä, joka liittyy kansallisen turvallisuuden suojaamiseen, sekä turvallisuusselvityslain 9 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tehtävissä.

3.3 Tiedustelumenetelmin saadun tiedon luovuttaminen kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi ja viranomaisen toiminnan suuntaamiseksi (EOA)

EOA kiinnittää huomioita poliisilain 5 a lukuun ehdotettavaan uuteen 44 a §:än, jonka 1 momentin mukaan suojelupoliisi saisi ilmoittaa 44 §:n 3–5 momentissa tarkoitetusta rikoksesta ja luovuttaa sellaista rikosta koskevaa tietoa mainituissa momenteissa tarkoitetuille toimivaltaisille viranomaisille myös kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi ja muuksi luovutuksensaajan toiminnan suuntaamiseksi. Momentin viimeiseen virkkeeseen sisältyy tiedon hyödyntämiskielto, jonka mukaan tällöin tietoa ei saa käyttää esitutkintalain 3 luvun 3 §:ssä säädetyssä tarkoituksessa eikä salaista tiedonhankintakeinoa, salaista pakkokeinoa tai muuta pakkokeinoa koskevan vaatimuksen tai päätöksen perusteena eikä näyttönä rikosasiassa.

EOA viittaa lausunnossa hallituksen esityksen perusteluihin hyödyntämiskiellosta, ja siihen, että ns. ylitörkeistä rikoksista (44§ 1 ja 2 mom.) ei voitaisi ilmoittaa eikä tietoa niistä luovuttaa nyt kyseessä olevassa momentissa tarkoitetulla tavalla kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi tai luovutuksensaajana olevan viranomaisen toiminnan suuntaamiseksi, vaan ilmoittaminen ja luovuttaminen tapahtuisivat aina 44 §:n 1 ja 2 momentin nojalla.

EOA on todennut lausunnossaan mm. että perusteluissa mainitut esimerkit tiedustelutoimivaltuuksilla saadun tiedon hyödyntämisestä kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi näyttävät pääosin asianmukaisilta.

EOA viittaa asiakirjatarkastuksen EOAK/562/2022 ja tarkastuspöytäkirjassa 29.12.2023 todettuun, että tiedustelumenetelmillä saadun tiedon luovuttaminen poliisin toiminnan suuntaamiseksi ei EOA:n käsityksen mukaan perustu lakiin laillisuusperiaatteen edellyttämällä tavalla. Tiedustelumenetelmillä saadun tiedon luovuttaminen poliisitoiminnan suuntaamiseksi edellyttäisi nimenomaista sääntelyä laissa (oikeus tietojen luovuttamiseen täsmällisesti ja tarkkarajaisesti)). EOA pitää ehdotettua hyödyntämiskieltoa sinänsä asianmukaisena. Lisäksi EOA kiinnittää huomiota arkaluonteisten tietojen luovuttamiseen (rikosasioiden tietosuojalaki) ja luottamuksellisen viestin suojaan puuttumiseen (perustuslain 10 § 4 mom.). Ehdotetuissa poliisilain 5 a luvun 44 ja 44 a §:ssä säädettäisiin voimassa olevasta lainsäädännöstä poiketen tiedustelussa saadun tiedon luovuttamisesta. Erityisen ongelmallinen on ehdotettu 44 a §:n 1 momentti (”kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi ja muuksi

luovutuksensaajan toiminnan suuntaamiseksi”), joka ei vaikuta olevan yhteensopiva perustuslain 10 §:n 4 momentin erityisten rajoitusedellytysten kanssa. Jos tiedustelumenetelmällä saatu tieto sisältää luottamuksellisen viestin salaisuuden piiriin kuuluvaa tietoa, tulisi ehdotettua säännösten tämän tiedon eteenpäin luovuttamisesta toiselle viranomaiselle arvioida perustuslain 10 §:n 4 momentin erityisten rajoitusedellytysten kannalta. Mikäli säännösten tarkoituksena on, että luottamuksellisen viestin suojaan kuuluvaa tietoa ei voisi luovuttaa, tulisi tämä nimenomaisesti todeta.

Sisäministeriön vastine

Perustuslakivaliokunta on todennut lausunnossaan (kappale 16), että ehdotettua sääntelyä on 1. lakiehdotuksen 5 a luvun 44 a §:ssä ja 4. lakiehdotuksen 80 §:ssä välttämätöntä täsmentää ja rajata niin, että sääntely täyttää jonkin perustuslain 10 §:n 4 momentin mukaisen rajoitusperusteen. Perustuslain 10 §:n 4 momentin mukaan lailla voidaan säätää välttämättömistä rajoituksista viestin salaisuuteen yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkinnassa, oikeudenkäynnissä, turvallisuustarkastuksessa ja vapaudenmenetyksen aikana sekä tiedon hankkimiseksi sotilaallisesta toiminnasta taikka sellaisesta muusta toiminnasta, joka vakavasti uhkaa kansallista turvallisuutta.

Sisäministeriö on 17.9.2025 päivätyssä vastineessaan esittänyt hallintovaliokunnalle hallituksen esityksessä ehdotetun poliisilain 44 a §:n 1 momentin poistamista ja uutta 6 momenttia poliisilain 5a luvun 44 §:ään, jolloin perustuslain 10 §:n 4 momentin edellytykset tulisivat sisäministeriön näkemyksen mukaan huomioon otetuksi perustuslakivaliokunnan esittämän kannanoton suuntaisesti. Säännösehdotuksella rajoitetaan tiedustelumenetelmän käytön avulla saadun tiedon jatkokäyttöä siviilitiedustelun suojaamiseksi, ellei erittäin tärkeä yleinen etu muuta vaadi. Sääntely ei johtaisi siihen, että muu kuin alkuperäiseen käyttötarkoitukseen liittyvä toiminta muodostuu tiedon pääasialliseksi tai merkittäväksi käyttötavaksi.

Vastine 17.9.2025, ehdotus poliisilain 5 a luvun 44 § **(***Rikosepäilystä ilmoittaminen ja rikostiedon luovuttaminen rikostorjuntaan)*

44 §, uusi 6 momentti:

Ellei erittäin tärkeä yleinen etu muuta vaadi, suojelupoliisi voi päättää, että tiedustelumenetelmällä saatuja tietoja ei saa käyttää esitutkintalain 3 luvun 1 §:ssä tarkoitetun rikoksesta tehdyn ilmoituksen kirjaamisen perusteena ,esitutkintalain 3 §:n 3 §:ssä tarkoitetun tutkinnan aloittamiseksi eikä salaista tiedonhankintakeinoa, salaista pakkokeinoa tai muuta pakkokeinoa koskevan vaatimuksen tai päätöksen perusteena eikä näyttönä rikosasiassa, jos tämä on tarpeen siviilitiedustelun suojaamiseksi.

Poistetaan 44 a § 1 momentti (HE 29/2025 vp)

44 a §

Tiedon luovuttaminen eräissä tapauksissa

~~Suojelupoliisi saa ilmoittaa 44 §:n 3–5 momentissa tarkoitetusta rikoksesta ja luovuttaa sellaista rikosta koskevaa tietoa mainituissa momenteissa tarkoitetuille toimivaltaisille viranomaisille myös kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi ja muuksi luovutuksensaajan toiminnan suuntaamiseksi. Tällöin tietoa ei saa käyttää esitutkintalain 3 luvun 3 §:ssä säädetyssä tarkoituksessa eikä salaista tiedonhankintakeinoa, salaista pakkokeinoa tai muuta pakkokeinoa koskevan vaatimuksen tai päätöksen perusteena eikä näyttönä rikosasiassa.~~

Tiedustelumenetelmän käytön avulla saatua tietoa saa aina luovuttaa syyttömyyttä tukevaksi selvitykseksi sekä hengelle, terveydelle tai vapaudelle aiheutuvan merkittävän vaaran taikka huomattavan ympäristö-, omaisuus- tai varallisuusvahingon estämiseksi.

3.4 Arkaluonteisten tietojen luovuttaminen (EOA)

EOA tuo esiin, että tiedustelumenetelmän käytöllä tulee viranomaisten tietoon myös ns. arkaluonteista ja erityisiin henkilöryhmiin kuuluvaa tietoa. EOA katsoo, että ehdotettua käyttötarkoituksesta poikkeamisen laajentamista tulee arvioida rikosasioiden tietosuojalain 5 §:n 2 momentin edellytysten lisäksi myös erityisiin henkilöryhmiin kuuluvien tietojen käyttötarkoituksen näkökulmasta. Rikosasioiden tietosuojalain 11 §:n 1 momentissa säädetään erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvista tiedoista. Pykälän 2 momentin mukaan edellä mainittujen tietojen käsittelyn yleisenä edellytyksenä on ”välttämättömyys”. On ilmeistä, että pykälän 1 momentissa tarkoitettuja tietoja tulee ilmi esimerkiksi terrorismia koskevassa tiedustelutoiminnassa.

Lausunnossaan hallituksen esityksestä EU:n yleistä tietosuoja-asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi (PeVL 14/2018 vp) perustuslakivaliokunta kiinnitti erityistä huomiota siihen, että arkaluonteisten tietojen käsittely on syytä rajata täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään (ks. esim. PeVL 3/2017 vp, s. 5). Valiokunta painotti, että yksityiselämän ja henkilötietojen suoja tulee suhteuttaa toisiin perus- ja ihmisoikeuksiin sekä muihin painaviin yhteiskunnallisiin intresseihin, kuten esimerkiksi yleiseen turvallisuuteen liittyviin intresseihin, jotka voivat ääritapauksissa palautua henkilökohtaisen turvallisuuden perusoikeuteen (s. 8).

Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti korostanut arkaluonteisten tietojen käsittelyn välttämättömyyden vaatimuksen ohella erityisesti käyttötarkoitussidonnaisuuden vaatimusta (PeVL 40/2021 vp, kappale 15). Valiokunta on pitänyt mahdollisena tehdä käyttötarkoitussidonnaisuudesta vain täsmällisiä ja vähäisiksi luonnehdittavia poikkeuksia. Tällainen sääntely ei ole myöskään saanut johtaa siihen, että muu kuin alkuperäiseen käyttötarkoitukseen liittyvä toiminta muodostuu rekisterin pääasialliseksi tai edes merkittäväksi käyttötavaksi (ks. PeVL 15/2018 vp, s. 45, PeVL 1/2018 vp, s. 4, PeVL 14/2017 vp, s. 5—6). Valiokunta on ulkomaalaislain muuttamista koskevassa lausunnossa (PeVL 47/2010 vp, s. 4) pitänyt säätämisjärjestyskysymyksenä, että ulkomaalaislain 131 §:n perusteella kerättyjen sormenjälkien käyttäminen rajoitetaan vain niiden keräämis- ja tallettamistarkoitusta vastaavaan tarkoitukseen. Tällainen tarkoitus voi valiokunnan mukaan sinänsä liittyä myös tarkasti määriteltyjen rikosten estämiseen ja selvittämiseen, mutta ainoastaan siinä laajuudessa kuin tällä toiminnalla on kiinteä yhteys alkuperäiseen keräämis-

Perustuslakivaliokunnan on arvioinut Schengenin tietojärjestelmään liittyvää käyttötarkoitussidonnaisuudesta poikkeamista. Valiokunnan mielestä erityisen vakavien rikosten ennalta estämiseen, paljastamiseen tai selvittämiseen voi liittyä sellaisia painavia, perusoikeusjärjestelmäänkin palautuvia yhteiskunnallisia intressejä, jotka riittävästi perustelevat käyttötarkoitussidonnaisuudesta poikkeamista. Perustuslakivaliokunnan mielestä on näiltä osin valtiosääntöisesti mahdollista tehdä rajattuja poikkeuksia käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteeseen, mikäli huolellisesti laadittu sääntely kokonaisuutena arvioiden täyttää perus- ja ihmisoikeuksien vaatimukset ja on yhteensopivaa EU-oikeuden asettamien vaatimusten kanssa. (PeVL 23/2022 vp, kohta 23.)

Sisäministeriön vastine

Sisäministeriö viittaa tässä vastineessa kohtaan, jossa käsitellään ehdotetun poliisilain 44 §:n 5 momentin sääntelyä. Pykälä koskee mahdollisuutta ilmoittaa ja luovuttaa tietoa tiedustelumenetelmän käytön avulla havaitusta jo tehdystä tai vielä estettävissä olevasta rikoslain 12, 13 ja 34 a luvun rikoksesta. Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta ministeriö on tehnyt hallintovaliokunnalle 17.9.2025 päivätyssä vastineessa uuden ehdotuksen.

3.5 Luottamuksellisen viestin suojaan puuttuminen (EOA)

Ehdotetulla sääntelyllä ei laajennettaisi tiedusteluviranomaisten tiedustelutoimivaltuuksia, vaan se koskisi niiden avulla hankittujen tietojen edelleen luovuttamista toiselle viranomaiselle. Tiedustelumenetelmiin liittyy merkittävällä tavalla puuttuminen luottamuksellisen viestin suojaan. Perustuslain 10 §:n uudella 4 momentilla mahdollistettiin tiedustelulainsäädännön antaminen ja asetettiin rajat luottamuksellisen viestin salaisuuden rajoittamiselle. Jos tiedustelumenetelmällä saatu tieto sisältää luottamuksellisen viestin salaisuuden piiriin kuuluvaa tietoa, tulisi ehdotettua säännösten tämän tiedon eteenpäin luovuttamisesta toiselle viranomaiselle arvioida perustuslain 10 §:n 4 momentin erityisten rajoitusedellytysten kannalta.

Perustuslakivaliokunta on todennut, että perustuslain 10 §:n sääntely rajoittaa viestin sisällön käyttöä myös sen jälkeen, kun esimerkiksi telekuuntelun avulla on saatu siitä tieto:

”Valiokunnan mukaan on selvää, että kaikki sinänsä laillisella salaisella pakkokeinolla saatu ylimääräinen tieto ei voi olla rajoituksetta käytettävissä minkä tahansa rikoksen selvittämiseen. Luottamuksellisen viestin salaisuutta turvaavan säännöksen ensisijaisena tarkoituksena on suojata luottamukselliseksi tarkoitetun viestin sisältö ulkopuolisilta. Viestin sisältö ei menetä perustuslain suojaa pelkästään sen perusteella, että esimerkiksi telekuuntelun avulla on saatu tieto siitä. Perustuslain 10 §:n sääntely rajoittaa viestin sisällön käyttöä tämän jälkeenkin. Tämä on olennaista myös sen vuoksi, että salaisen pakkokeinon kohteeksi voi joutua kuuntelun varsinaisen kohteen lisäksi myös ulkopuolinen henkilö. Lisäksi on valiokunnan mukaan huomattava, että ylimääräisen tiedon käytön salliminen muiden vakavuusasteeltaan vähäisempien rikosten kuin kunkin telepakkokeinon perusterikosten selvittämiseen merkitsee eräänlaista välillistä telepakkokeinon käytön rajoittamisen väljennystä (PeVL 32/2013 vp, s. 6/II).” (PeVL 98/2022 vp, kohta 17)

Ehdotetuissa poliisilain 5 a luvun 44 ja 44 a §:ssä säädettäisiin voimassa olevasta lainsäädännöstä poiketen tiedustelussa saadun tiedon luovuttamisesta. Erityisen ongelmallinen on ehdotettu 44 a §:n 1 momentti (”kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi ja muuksi luovutuksensaajan toiminnan suuntaamiseksi”), joka ei vaikuta olevan yhteensopiva perustuslain 10 §:n 4 momentin erityisten rajoitusedellytysten kanssa.

Mikäli säännösten tarkoituksena on, että luottamuksellisen viestin suojaan kuuluvaa tietoa ei voisi luovuttaa, tulisi tämä nimenomaisesti todeta (vrt. edellä sääntelyn epäselvyydestä todettu). Jos puolestaan tarkoituksena on, että myös luottamuksellisen viestin suojan piiriin kuuluvia tietoja voitaisiin luovuttaa, ei esityksestä ilmene, millä perusteella tietojen luovuttamista koskeva sääntely täyttäisi PL 10 §:n 4 momentin erityiset rajoitusedellytykset. Toisin kuin esityksen säätämisjärjestysperusteluissa annetaan ymmärtää, se, että tietojen luovuttaminen on harkinnanvaraista (”saa luovuttaa”) ei ole merkityksellistä arvioitaessa sääntelyn suhdetta perustuslain 10 §:n 4 momentin rajoitusedellytyksiin. Mitä edellä on todettu, koskee myös vastaavaa muutosehdotusta sotilastiedustelusta annettuun lakiin.

<u>Sisäministeriön vastine</u>

Sisäministeriö on 17.9.2025 päivätyssä vastineessa ehdottanut perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta hallituksen esityksen poliisilain 5 a luvun 44 a §:n 1 momentin poistamista (”kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi ja muuksi luovutuksensaajan toiminnan suuntaamiseksi”.) Sen sijaan vastineessa on ehdotettu uutta 6 momenttia 44 §:ään.

Poliisilain siviilitiedustelua koskevan 5 a luvun luottamuksellisen viestinnän suojaan puuttuvissa toimivaltuuksissa on kyse tiedon hankkimisesta perustuslain 10 §:n 4 momentissa tarkoitetusta sellaisesta muusta toiminnasta, joka vakavasti uhkaa kansallista turvallisuutta. Kyse on poikkeuksellisesta rajoitusperusteesta, jossa irrottauduttaisiin rikosperusteisesta toiminnasta ja joka

näin ollen tulisi sovellettavaksi myös tilanteissa, joissa ei tiedonhankintavaiheessa eikä välttämättä muutoinkaan voitaisi kohdistaa konkreettista ja yksilöityä rikosepäilyä (PeVM 4/2018 vp, s. 8). Voimassa olevan poliisilain 5 a luvun 44 § on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella. Nyt kysymyksessä olevassa hallituksen esityksessä säännösten rakennetta on selvennetty ja täsmennetty sanamuotoja; lisäksi perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta on tehty uusia tarkentavia esityksiä.

3.6 Tietojen dokumentointi (EOA)

EOA katsoo, että laissa tulisi säätää tiedusteluviranomaisten tekemien tietojen luovutusten dokumentoinnista sellaisella tavalla, että luovutusten jälkikäteinen ulkopuolinen kontrolli on mahdollista.

Sisäministeriön vastine

Sisäministeriö käsityksen mukaan tietojen luovutusta koskeva dokumentti on kirjattava normaalin käytännön mukaan asiaa koskevaan asianhallintajärjestelmään sekä lähettävässä että vastaanottavassa päässä.

3.7 Kansainvälinen yhteistyö (EOA)

EOA katsoo, että ehdotettu poliisilain 57 §:n sekä poliisin henkilötietolakia koskeva 51 §:n muutos näyttäytyvät varsin väljiltä suhteessa perustuslakivaliokunnan salassa pidettävän tiedon luovuttamista koskevaan lausuntokäytäntöön (kuten PeVL 40/2021 vp ja siinä viitattu). Voimassa olevan 57 §:n mukaan tietojen luovuttaminen salassapitosäännösten estämättä edellyttää, että se on tarpeen kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi. Tämä edellytys poistettaisiin. Edellytyksenä olisi huomattavasti väljempi: ”jos luovuttaminen on tarpeen suojelupoliisin tai luovutuksensaajan tehtävän suorittamiseksi”.

Luovutettavia tietoja ei valiokunnan lausuntokäytännön mukaisesti ole säännösehdotuksessa täsmennetty eikä tietoja ole sidottu välttämättömyysvaatimukseen.

Sisäministeriön vastine

Sisäministeriö ei yhdy EOA:n näkemykseen.

Poliisilain 5a luvussa säädetään suojelupoliisin suorittamasta tiedonhankinnasta ja tiedon hyödyntämisestä kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi, ylimmän valtiojohdon päätöksenteon tukemiseksi ja muiden viranomaisten lakisääteisiä kansalliseen turvallisuuteen liittyviä tehtäviä varten (*siviilitiedustelu*).

Kyseisessä kansainvälistä yhteistyötä koskevassa 57 §:ssä on 6 momenttia, joista 4 momenttia muutetaan tarkemmaksi. Säännöksessä tarkennetaan sitä, mille tahoille muita kuin henkilötietoja voidaan luovuttaa. Tietoja voi luovuttaa mm. taholle, jonka tehtäviin kuuluu kansallisen turvallisuuden suojaaminen. Tietoja ei myöskään saa luovuttaa vastoin kansallista etua. Tiedot voivat koskea esimerkiksi turvallisuusuhkia koskevia analyyseja tai tilannekuvatietoja. Pykälän 5 säädetään siitä, että ”tietojen luovuttamisessa ja vastaanottamisessa on noudatettava Suomea velvoittavia kansainvälisiä sopimuksia. Kansainvälinen yhteistyö ja tietojen vaihto on kielletty, jos on perusteltua aihetta epäillä, että jotakin henkilöä tämän yhteistyön tai tietojen luovuttamisen vuoksi uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus, muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu, vaino, mielivaltainen vapaudenriisto tai epäoikeudenmukainen oikeudenkäynti.”

Henkilötietojen käsittelystä säädetään henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa.

Poliisin henkilötietolaissa on vastaavan kaltainen säännös, mutta henkilötietojen luovutus on sidottu välttämättömyyteen.

II Tiedusteluvalvontavaltuutettu (TVV)

1. TVV on kiinnittänyt huomiota siihen, että ehdotetun peruspalomuurisääntelyn ja peruspalomuurisääntelyä täydentävän sääntelyn soveltamisalaan kuulumattoman siviili- ja sotilastiedusteluviranomaisten tietojen tavanomaisen luovuttamisen yhteydessä voivat tiedot luovuttavaa siviili- tai sotilastiedusteluviranomaista koskevan sääntelyn osalta tulla sovellettaviksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoiminnasta annetun lain 50 §:n 1-3 momentit, henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain 29 §:n 1 momentti, poliisilain 5 a luvun 55 §:n 2 momentti ja sotilastiedustelusta annetun lain 18 §:n 1 momentti. Tavanomaista tietojen luovuttamista koskevan sääntelyn lisäksi voi tulla sovellettavaksi sitä täydentävä epätavanomaista tietojen luovuttamista koskeva sääntely. Epätavanomainen tietojen luovuttaminen voi perustua tiedot luovuttavaa siviili- tai sotilastiedusteluviranomaista koskevan sääntelyn osalta poliisilain 7 luvun 2 §:ään sekä henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain 30 §:n 1 momenttiin ja 2 momentin 3 kohtaan. Sekä tavanomainen että epätavanomainen tietojen luovuttaminen voi perustua myös tiedot vastaanottavaa rikostorjuntaviranomaista koskevaan sääntelyyn. *Ehdotettujen peruspalomuurisääntelyn ja peruspalomuurisääntelyä täydentävän sääntelyn osalta voi herätä kysymys siitä, olisiko sääntelyt tarkoitettu tiedustelumenetelmiä käyttämällä saatujen rikostietojen rikostorjuntaviranomaisille luovuttamisen osalta tyhjentäviksi vai voitaisiinko esimerkiksi edellä tarkoitettua epätavanomaista tietojen luovuttamista koskevaa sääntelyä soveltaa tiedustelumenetelmiä käyttämällä saatujen rikostietojen rikostorjuntaviranomaisille luovuttamiseen erityisen yksittäistapauskohtaisen harkinnan perusteella sellaisessa tilanteessa, jossa ehdotetuissa peruspalomuurisääntelyssä ja peruspalomuurisääntelyä täydentävässä sääntelyssä tietojen luovuttamiselle asetetut edellytykset eivät täyty.*

   <u>Sisäministeriön vastine</u>

   Sisäministeriö katsoo, että tiedustelumenetelmän käytön avulla saadun rikosta koskevan tiedon luovuttamiseen rikostorjuntaan sovelletaan nimenomaan palomuurisäännöksiä. Edelleen voimassa olevan poliisilain 5 a luvun 44 §:n 4 momentin mukaan tiedustelumenetelmän käytöllä saatua tietoa saa aina luovuttaa syyttömyyttä tukevaksi selvitykseksi sekä hengelle, terveydelle tai vapaudelle aiheutuvan merkittävän vaaran taikka huomattavan ympäristö-, omaisuus- tai varallisuusvahingon estämiseksi, ja tätä sääntelyä ei ehdoteta poistettavaksi. Ehdotetun poliisilain 5 a luvun 44 a §:ssä säädettäisiin edelleen siitä, että tiedustelumenetelmän käytön avulla saatua tietoa saa aina luovuttaa syyttömyyttä tukevaksi selvitykseksi sekä hengelle, terveydelle tai vapaudelle aiheutuvan merkittävän vaaran taikka huomattavan ympäristö-, omaisuus- tai varallisuusvahingon estämiseksi.

   *P*oliisilain 7 luvun 2 § koskee tietojen antamista vaitiolovelvollisuuden estämättä. Pykälän 1 momentin mukaan *”p*oliisin henkilöstöön kuuluvan virkamiehen tai muun 1 §:n 2 momentissa tarkoitetun henkilön vaitiolovelvollisuus ei estä tiedon antamista viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle yhteisölle, jolla säädetyn tehtävänsä vuoksi on tarve saada tieto muuten salassa pidettävästä seikasta taikka henkilön luotettavuudesta tai sopivuudesta tehtävään. Tietojen luovuttamisesta turvallisuuden kannalta merkittävään tehtävään pyrkivän tai siinä olevan henkilön luotettavuuden varmistamiseksi säädetään erikseen laissa.

   Poliisilain 7 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan edellä 1 §:n 2 momentissa säädetty vaitiolovelvollisuus ei estä ilmaisemasta sellaisia tietoja, joiden ilmaisemiseen on yksittäistapauksessa painava syy hengelle tai terveydelle vaarallisen tapahtuman, vapauteen kohdistuvan rikoksen tai huomattavan ympäristö-, omaisuus- tai varallisuusvahingon estämiseksi taikka valtion turvallisuuden varmistamiseksi.

   Sisäministeriö katsoo, että mitä tulee poliisilain 7 luvun 2 § ei kuitenkaan oikeuttaisi poikkeamaan 7 luvun 1 §:n 1 momentissa säädetystä erityisestä vaitiolovelvollisuudesta (poliisin henkilöstöön kuuluva

virkamies ei saa ilmaista luottamuksellisesti tietoja antaneen taikka valeostajana tai peitehenkilönä toimineen henkilöllisyyttä koskevaa tietoa, jos tiedon ilmaiseminen vaarantaisi luottamuksellisesti tietoja antaneen tai valeostajana tai peitehenkilönä toimineen tai hänen läheistensä turvallisuuden. Vaitiolovelvollisuus on voimassa myös, jos henkilöllisyyttä koskevan tiedon ilmaiseminen vaarantaisi jo käynnissä olevan tai tulevan tiedonhankinnan. 2 momentin mukaan muutoin poliisin henkilöstöön kuuluvan virkamiehen vaitiolovelvollisuudesta on voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muussa laissa sekä tässä luvussa jäljempänä säädetään. Sama vaitiolovelvollisuus on sillä, joka on työsopimussuhteessa poliisiin tai joka hänelle myönnettyjen poliisivaltuuksien nojalla tai muulla perusteella suorittaa poliisitehtävää. 3 momentin mukaan vaitiolovelvollisuus on voimassa myös palvelussuhteen poliisissa päätyttyä)

Korkein oikeus on todennut ratkaisussaan KKO 2023:24 voimassa olevan poliisilain 7 luvun 2 §:n 1 momentin koskevan sanamuotonsa perusteella vain poikkeamista lakiin perustuvasta vaitiolo-velvollisuudesta, eikä siinä korkeimman oikeuden mukaan ole säädetty poliisin oikeudesta luovuttaa salassa pidettäviä tietoja toiselle viranomaiselle. Poliisilain 7 luvun 2 § ei myöskään oikeuttaisi poikkeamaan 7 luvun 1 §:n 1 momentissa säädetystä erityisestä vaitiolovelvollisuudesta.

Mitä tulee sääntelyyn, joka koskee tietojen luovuttamisesta turvallisuuden kannalta merkittävään tehtävään pyrkivän tai siinä olevan henkilön luotettavuuden varmistamiseksi , josta säädettäisiin erikseen laissa, niin poliisilain säätämisen jälkeen on säädetty turvallisuusselvityksistä (laki turvallisuusselvityksistä 177/2002 voimassa 1.9.2002-31.12.2014, turvallisuusselvityslaki (726/2014) voimassa 1.1.2015 alkaen). Sillä katetaan tietojenluovuttamistilanteita, joita säännöksessä on tarkoitettu katettavan. Koska momentissa ei nimenomaisesti viitata kyseiseen lakiin, jäisi avoimeksi mahdollisuus säätää näistä kysymyksistä myös muussa laissa.

Sisäministeriö toteaa, että siviilitiedustelua koskevan poliisilain 5 a luvun 55 §:ssä säädetään yhteistyöstä muiden viranomaisten, yritysten ja yhteisöjen kanssa. Pykälän 2 momentissa säädetään, että suojelupoliisi voi siviilitiedustelutehtävänsä toteuttamiseksi luovuttaa muille viranomaisille salassapitosäännösten estämättä muita kuin henkilötietoja koskevia tietoja, jos tietojen luovuttaminen on tarpeen kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi. Sisäministeriö toteaa, että kyse olisi muista kuin henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa tarkoitettujen tietojen luovuttamisesta, mistä säädettäisiin asianomaisessa laissa. Siviilitiedustelussa voi ilmetä tilanteita, joissa kansallisen turvallisuuden suojaamisen perusteella tietoja täytyy oma-aloitteisesti tai pyynnöstä välittää toiselle viranomaiselle. Pykälän 4 momentin mukaan tietojen luovuttamisesta rikostorjuntaan säädettäisiin 44 §:ssä eli niin sanotussa palomuurisäännöksessä.

Sotilastiedustelusta annetun lain 18 §:ssä säädetään vastaavan kaltaisesti yhteistyöstä muiden viranomaisten sekä yritysten ja muiden yhteisöjen kanssa.

TVV on viitannut lausunnossaan myös lakiin poliisin henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa (616/2019 ja sen 50 §:n 1-3 momenttiin. Sisäministeriö toteaa, että kyseisen lain 7 luvussa säädetään suojelupoliisin henkilötietojen käsittelystä. Lain 46 §:ssä säädetään soveltamisalasta ja se kuuluu seuraavasti

46 §

Tässä luvussa säädetään suojelupoliisin poliisin hallinnosta annetun lain (110/1992) 10 §:ssä tarkoitettujen tehtävien suorittamiseksi tarpeellisten tämän lain 1 §:n 1 momentin mukaisten henkilötietojen käsittelystä.

Suojelupoliisin 1 momentissa tarkoitetun tehtävän suorittamiseksi tarpeellisten henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan rikosasioiden tietosuojalakia lukuun ottamatta sen 10 §:n 2 momenttia, 54 §:ää ja 7 lukua, jollei tässä luvussa toisin säädetä.

Henkilötietojen käsittelyssä on noudatettava poliisilain 1 luvussa säädettyjä perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen vaatimusta, suhteellisuusperiaatetta, vähimmän haitan periaatetta ja tarkoitussidonnaisuuden periaatetta.

Henkilötietojen käsittely ei saa ilman hyväksyttävää perustetta perustua henkilöiden ikään, sukupuoleen, alkuperään, kansalaisuuteen, asuinpaikkaan, kieleen, uskontoon, vakaumukseen, mielipiteeseen, poliittiseen toimintaan, ammattiyhdistystoimintaan, perhesuhteisiin, terveydentilaan, vammaisuuteen, seksuaaliseen suuntautumiseen tai muuhun henkilöön liittyvään syyhyn.

Rangaistus tietosuojarikoksesta säädetään rikoslain 38 luvun 9 §:ssä.

Henkilötietojen salassapitoon sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999), jollei tässä luvussa toisin säädetä.

TVV:n mainitsemat 50 §:n 1-3 momentit kuuluvat seuraavasti

50 § 1-3 mom.

Suojelupoliisi saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa henkilötietoja tehtäviensä suorittamiseksi muulle viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle yhteisölle.

Suojelupoliisi saa lisäksi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa henkilötietoja muille poliisiyksiköille 13 §:ssä tarkoitettuihin käsittelytarkoituksiin sekä muulle viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle yhteisölle 4 luvussa tarkoitettuihin käsittelytarkoituksiin. Tiedustelumenetelmän avulla saadun tiedon luovuttamisessa rikostorjuntaan sovelletaan poliisilain 5 a luvun 44 §:ää.

Suojelupoliisi saa tallettaa 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja henkilötietoja poliisin henkilörekistereihin 17 §:n mukaisesti.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan 50 §:n 2 momenttia tarkennettavaksi, että kyse on nimenomaan rikokseen liittyvän henkilötiedon luovuttamisesta rikostorjuntaan.

Henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain 29 §:ssä säädetään oikeudesta luovuttaa henkilötietoja muun viranomaisen tai julkista tehtävään hoitavan yhteisön lakisääteisiä tehtäviä varten.

2. TVVn lausunnossa tuodaan esiin se, että hallituksen esityksessä e*hdotettujen peruspalomuurisäännöksiä* täydentävien säännösten sanamuodot itsessään jättävät jonkin verran epäselväksi, sovellettaisiinko säännöksiä pelkästään rikostietojen rikostorjuntaan luovuttamiseen, pelkästään rikostietojen muuhun tarkoitukseen kuin rikostorjuntaan luovuttamiseen vai sekä rikostietojen rikostorjuntaan luovuttamiseen että rikostietojen muuhun tarkoitukseen luovuttamiseen. TVV nostaa esiin, olisivatko ehdotetut peruspalomuurisäännöksiä täydentävät säännökset tiedustelumenetelmiä käyttämällä saatujen rikostietojen rikostorjuntaviranomaisille rikostorjuntaan tai muuhun tarkoitukseen luovuttamisen osalta tyhjentäviksi tarkoitettuja vai voitaisiinko varsinkin rikostietojen muuhun tarkoitukseen kuin rikostorjuntaan luovuttamiseen soveltaa myös muita siviili- ja sotilastiedusteluviranomaisten tietojen rikostorjuntaviranomaisille luovuttamisen mahdollistavia säännöksiä.

Sisäministeriön vastine

Sisäministeriö toteaa, että TVV:n lausunto koskee ehdotettua poliisilain 5 a luvun 44 a §:n 1 momenttia. Sisäministeriö toteaa, että 17.9.2025 päivätyssä vastineessa on perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta ehdotettu poistettavaksi 44 a §:n 1 momentti (rikosta koskevan tiedon luovuttaminen kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi ja muuksi luovutuksensaajan toiminnan suuntaamiseksi).

3. TVV on lausunnossaan nostanut esiin myös ehdotetut sääntelyt koskien kaikkia maanpetos-, valtiopetos- ja terrorismirikoksia (poliisilain 5 a luvun 44 § 5 mom.), ja sen millä perusteilla määräytyy valinta ehdotetun peruspalomuurisääntelyn ja peruspalomuurisääntelyä täydentävän sääntelyn (poliisilain 5a luvun 44 a § 1 mom.) soveltamisen välillä.

Sisäministeriön vastine

Sisäministeriö toteaa, että 17.9.2025 päivätyssä vastineessa on perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta ehdotettu tarkennettavaksi kyseisiin rikoslain lukuihin liittyvää sääntelyä sekä poistettavaksi nk. peruspalomuurisääntelyä täydentävä sääntely (poliisilain 5a: 44 a § 1 mom.; rikosta koskevan tiedon luovuttaminen kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi ja muuksi luovutuksensaajan toiminnan suuntaamiseksi); (SotTL 80 § 1 mom..-

4. TVV on nostanut lausunnossaan esiin joitakin teknisiä huomioita liittyen siviilitiedustelulainsäädännön ja sotilastiedustelulainsäädännön yhtenevyyteen. Sisäministeriö puoltaa teknisiä tarkastuksia.

EHDOTETUT MUUTOKSET

Voimassa oleva laki	**Ehdotus, HE 29/2025 vp**	**Vastine 17.9.2025, muutosesitys**
Poliisilaki 5 a luku	Poliisilaki 5 a luku	Poliisilaki 5 a luku
39 § *Tiedustelumenetelmän käytöstä päättäminen eräissä tilanteissa* 1 mom. • Muualla kuin Suomessa toteutettavasta siviilitiedustelusta ja tiedustelumenetelmän käytöstä päättää suojelupoliisin päällikkö. 2 mom. • Tiedustelumenetelmän käyttöä koskevan esityksen, suunnitelman, vaatimuksen ja päätöksen sisältöön sovelletaan**, mitä** esityksestä, suunnitelmasta, vaatimuksesta ja päätöksestä tässä luvussa säädetään. 3 mom. • Tämän luvun 44 ja 47 §:n säännöksiä ei sovelleta 1 momentissa tarkoitetussa siviilitiedustelussa ja tiedustelumenetelmien käytössä. Tämän luvun 4 §:n 4 momentin säännös voidaan yksittäistapauksessa jättää soveltamatta 1 momentissa tarkoitettuun siviilitiedusteluun ja tiedustelumenetelmän	39 § *Tiedustelumenetelmän käytöstä päättäminen eräissä tilanteissa* --- --- 3 mom. • Tämän luvun 44, 44 a, 44 b, ja 47 §:n säännöksiä ei sovelleta 1 momentissa tarkoitetussa siviilitiedustelussa ja tiedustelumenetelmän käytössä. Tämän luvun 4 §:n 4 momentin säännös voidaan yksittäistapauksessa jättää soveltamatta 1 momentissa tarkoitetun siviilitiedusteluun ja tiedustelumenetelmän käyttöön,	39 § *Tiedustelumenetelmän käytöstä päättäminen eräissä tilanteissa*

käyttöön, jos se on välttämätöntä kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi.	jos se on välttämätöntä kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi.	
44 § ***Siviilitiedustelussa saadun tiedon luovuttaminen rikostorjuntaan*** 1 mom. • Suojelupoliisin on ilman aiheetonta viivytystä ilmoitettava keskusrikospoliisille, jos tiedustelumenetelmän käytön aikana ilmenee, että voidaan olettaa tehdyksi sellainen rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta. Ilmoitusta saadaan suojelupoliisin päällikön päätöksellä siirtää enintään vuodeksi kerrallaan, jos se on välttämätöntä kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi tai hengen tai terveyden suojaamiseksi. Suojelupoliisi saa ilmoittaa tehdystä rikoksesta keskusrikospoliisille, jos ilmoituksella voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys sellaisen rikoksen selvittämiselle, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta. 2 mom. • Suojelupoliisin on viipymättä ilmoitettava toimivaltaiselle viranomaiselle, jos tiedustelumenetelmän käytön aikana ilmenee, että hankkeilla on sellainen rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta, ja rikos on vielä estettävissä. Tiedustelumenetelmän käytöllä saatua tietoa saa luovuttaa toimivaltaiselle viranomaiselle sellaisen rikoksen estämiseksi, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.	***44 §*** ***Rikosepäilystä ilmoittaminen ja rikostiedon luovuttaminen rikostorjuntaan*** 1 mom. • Suojelupoliisin on ilman aiheetonta viivytystä ilmoitettava keskusrikospoliisille, jos tiedustelumenetelmän käytön avulla saadusta tiedosta ilmenee, että voidaan olettaa tehdyksi sellainen rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta. Suojelupoliisi saa luovuttaa tällaista rikosta koskevaa tietoa keskusrikospoliisille tai muulle toimivaltaiselle esitutkintaviranomaiselle. Viranomaisista esitutkinnassa säädetään esitutkintalain (805/2011) 2 luvun 1 §:ssä. 2 mom. • Suojelupoliisin on viipymättä ilmoitettava rikoksen estämiseksi toimivaltaiselle viranomaiselle, jos tiedustelumenetelmän avulla saadusta tiedosta ilmenee, että hankkeilla on sellainen rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta, ja rikos on vielä estettävissä. Suojelupoliisi saa luovuttaa tällaista rikosta koskevaa tietoa toimivaltaiselle viranomaiselle, joita ovat poliisi, Rajavartiolaitos, Tulli tai Puolustusvoimat.	***44 § (vastine 17.9.2025)*** ***Rikosepäilystä ilmoittaminen ja rikostiedon luovuttaminen rikostorjuntaan***

3 mom. • Kun harkitaan 1 momentissa tarkoitettua ilmoituksen siirtämistä tai 1 tai 2 momentissa tarkoitettua ilmoituksen tekemistä tehdystä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta, tai sellaisen rikoksen estämisestä, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, arvioinnissa on otettava huomioon kansallisen turvallisuuden suojaamisen lisäksi rikoksen selvittämisen tai sen estämisen merkitys yleisen ja yksityisen edun kannalta.	3 mom. • Suojelupoliisi saa ilmoittaa tehdystä rikoksesta ja luovuttaa rikosta koskevaa tietoa keskusrikospoliisille tai muulle toimivaltaiselle esitutkintaviranomaiselle, jos tiedon luovutuksella voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys sellaisen rikoksen selvittämiselle, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta. Viranomaisista esitutkinnassa säädetään esitutkintalain 2 luvun 1 §:ssä.	
4 mom. • Tiedustelumenetelmän käytöllä saatua tietoa saa aina luovuttaa syyttömyyttä tukevaksi selvitykseksi sekä hengelle, terveydelle tai vapaudelle aiheutuvan merkittävän vaaran taikka huomattavan ympäristö-, omaisuus- tai varallisuusvahingon estämiseksi.	4 mom. • Suojelupoliisi saa ilmoittaa hankkeilla olevasta rikoksesta ja luovuttaa rikosta koskevaa tietoa toimivaltaiselle viranomaiselle sellaisen rikoksen estämiseksi, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Toimivaltaisia viranomaisia ovat poliisi, Rajavartiolaitos, Tulli ja Puolustusvoimat.	
5 mom. (siirretty HE:n 44 c §:ään) • Jos esitutkintaviranomainen käynnistää esitutkinnan tai ryhtyy esitutkintatoimenpiteen käyttämiseen taikka toimivaltainen viranomainen käynnistää rikoksen estämiseen tähtäävän toimenpiteen tässä pykälässä tarkoitetun ilmoituksen perusteella, on esitutkintaviranomaisen tai toimivaltaisen viranomaisen ennen esitutkinnan	**5 mom.** • **Suojelupoliisi saa 1–4 momentissa säädetyn estämättä aina ilmoittaa tiedustelumenetelmän käytön avulla havaitusta jo tehdystä tai vielä estettävissä olevasta rikoslain 12, 13 tai 34 a luvussa säädetystä rikoksesta sekä luovuttaa tietoa sellaisesta rikoksesta 1 ja 2 momentissa**	5 mom. (vastine-ehdotus 17.9) • Suojelupoliisi saa 1–4 momentissa säädetyn estämättä aina ilmoittaa tiedustelumenetelmän käytön avulla havaitusta jo tehdystä tai vielä estettävissä olevasta rikoslain 12 luvun 8 §:ssä, 10 §:ssä tai 11 §:ssä, rikoslain 13 luvun 4 §:ssä, rikoslain 34 a luvun 5 c §:ssä tai 5 d §:ssä tarkoitetusta rikoksesta ja luovuttaa tietoa sellaisesta

käynnistämistä tai esitutkintatoimenpiteen käyttämistä taikka rikoksen estämiseen tähtäävän toimenpiteen käynnistämistä ilmoitettava siitä suojelupoliisille. 6 mom. (siirretty HE:n 44 c §:ään) • Tämän pykälän perusteella luovutettavan tiedon käyttämisestä näyttönä päättää tuomioistuin pääasian käsittelyn yhteydessä. Tiedon käyttämisen kirjaamisesta esitutkintapöytäkirjaan säädetään esitutkintalain 9 luvun 6 §:n 2 momentissa ja ilmoittamisesta haastehakemuksessa oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 luvun 3 §:n 1 momentin 9 kohdassa.	**tarkoitetuille toimivaltaisille viranomaisille.**	rikoksesta 1 ja 2 momentissa tarkoitetuille toimivaltaisille viranomaisille, jos tiedon luovuttamisella voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen estämiselle tai selvittämiselle. 6 mom (kokonaan uusi, korvaa HE:n 44 a §:n 1 momentin) • Ellei erittäin tärkeä yleinen etu muuta vaadi, suojelupoliisi voi päättää, että tiedustelumenetelmällä saatuja tietoja ei saa käyttää esitutkintalain 3 luvun 1 §:ssä tarkoitetun rikoksesta tehdyn ilmoituksen kirjaamisen perusteena ,esitutkintalain 3 §:n 3 §:ssä tarkoitetun tutkinnan aloittamiseksi eikä salaista tiedonhankintakeinoa, salaista pakkokeinoa tai muuta pakkokeinoa koskevan vaatimuksen tai päätöksen perusteena eikä näyttönä rikosasiassa, jos tämä on tarpeen siviilitiedustelun suojaamiseksi
----------	**44 a §** **Tiedon luovuttaminen eräissä tapauksissa** 1 mom. • Suojelupoliisi saa ilmoittaa 44 §:n 3–5 momentissa tarkoitetusta rikoksesta ja luovuttaa sellaista rikosta koskevaa tietoa kyseisissä momenteissa tarkoitetulle viranomaiselle myös kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi ja muuksi luovutuksensaajan toiminnan suuntaamiseksi. Tällöin tietoa ei saa käyttää esitutkintalain 3 luvun 3 §:n tarkoituksessa, salaista tiedonhankintakeinoa, salaista pakkokeinoa tai muuta pakkokeinoa koskevan vaatimuksen tai päätöksen perusteena eikä näyttönä rikosasiassa. 2 mom. • Tiedustelumenetelmän käytön avulla saatua tietoa saa aina luovuttaa syyttömyyttä tukevaksi selvitykseksi sekä hengelle,	**44 a §** **Tiedon luovuttaminen eräissä tapauksissa** - 44 a § 1 mom. poisto - uusi 6 momentti 44 §:ään • 2 momentti jää ja muuttuu 1 momentiksi.

	terveydelle tai vapaudelle aiheutuvan merkittävän vaaran taikka huomattavan ympäristö-, omaisuus- tai varallisuusvahingon estämiseksi.	• sisältö on sama kuin voimassa olevan lain 44 §:n 4 momentti.
	44 b § ***Ilmoituksen siirtämisestä päättäminen*** (HE 29 /2025 vp:ssä ehdotetun 44 b:n säännökset sisältyvät voimassa olevan lain 44 §:n 1 ja 3 momenttiin.) • Edellä 44§:n 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta saadaan suojelupoliisin päällikön päätöksellä siirtää enintään vuodeksi kerrallaan, jos se on välttämätöntä kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi tai hengen tai terveyden suojaamiseksi. • Kun harkitaan 44 §:n 1 momentissa tarkoitettua ilmoituksen siirtämistä tai 44 §:n 3–5 momentissa tarkoitettua ilmoituksen tekemistä taikka tiedon luovuttamista, arvioinnissa on otettava huomioon kansallisen turvallisuuden suojaamisen lisäksi rikoksen selvittämisen tai sen estämisen merkitys yleisen ja yksityisen edun kannalta. Edellä mainitut seikat on otettava huomioon myös silloin, kun harkitaan tiedon luovuttamista 44§:n 1 ja 2 momenteissa tarkoitetuista rikoksista.	Ei muutosehdotusta
	44 c § ***Rikosta koskevan tiedon käytöstä ilmoittaminen ja käyttö tuomioistuimessa*** *1 mom.* • Jos esitutkintaviranomainen käynnistää esitutkinnan tai ryhtyy esitutkintatoimenpiteen käyttämiseen taikka toimivaltainen viranomainen käynnistää rikoksen estämiseen tähtäävän toimenpiteen 44 §:ssä tai 44 a §:n 2 momentissa tarkoitetun tiedon luovutuksen	**44 c §** ***Rikosta koskevan tiedon käytöstä ilmoittaminen ja käyttö tuomioistuimessa***

	perusteella, on sen ennen esitutkinnan käynnistämistä tai esitutkintatoimenpiteen käyttämistä taikka rikoksen estämiseen tähtäävän toimenpiteen käynnistämistä ilmoitettava siitä suojelupoliisille. 2 mom. • Tuomioistuin päättää pääasian käsittelyn yhteydessä 44 §:n tai 44 a §:n 2 momentissa perusteella luovutettavan tiedon käyttämisestä näyttönä. Tiedon käyttämisen kirjaamisesta esitutkintapöytäkirjaan säädetään esitutkintalain 9 luvun 6 §:n 2 momentissa ja ilmoittamisesta haastehakemuksessa oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 luvun 3 §:n 1 momentin 9 kohdassa.	44 a §:n 2 mom.>> 44 a §
45 § ***Tiedustelumenetelmällä saatujen tietojen hävittäminen*** *1 mom.* • Tiedustelumenetelmällä saatu tieto on hävitettävä viipymättä sen jälkeen, kun on käynyt ilmi, ettei tietoa tarvita kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi. 2 mom. • Tieto voidaan kuitenkin säilyttää ja tallettaa henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa tarkoitettuun rekisteriin, jos se on tarpeen 44 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa. Edellä 8 §:ssä tarkoitetut tukiasematiedot on hävitettävä, kun on käynyt ilmi, ettei niitä tarvita kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi	45 § ***Tiedustelumenetelmällä saatujen tietojen hävittäminen*** — — — — — — — — — — — 2 mom. • Tieto voidaan kuitenkin säilyttää ja tallettaa henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa tarkoitettuun rekisteriin, jos se on tarpeen 44, 44 a tai 44 b §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa. — — — — — — — — — — — — — —	
55 § ***Yhteistyö muiden viranomaisten, yritysten ja yhteisöjen kanssa*** 1 mom. • Suojelupoliisin on tarpeen mukaan toimittava yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa	**55 §** ***Yhteistyö muiden viranomaisten, yritysten ja yhteisöjen kanssa***	

siviilitiedustelun tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. • Suojelupoliisi voi siviilitiedustelutehtävänsä toteuttamiseksi luovuttaa muille viranomaisille salassapitosäännösten estämättä muita kuin henkilötietoja koskevia tietoja, jos tietojen luovuttaminen on tarpeen kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi. • Suojelupoliisi voi siviilitiedustelutehtävänsä toteuttamiseksi luovuttaa yrityksille ja muille yhteisöille salassapitosäännösten estämättä muita kuin henkilötietoja koskevia tietoja, jos tietojen luovuttaminen on välttämätöntä kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi. • **Tietojen luovuttamisesta rikostorjuntaan säädetään 44 §:ssä.** • Henkilötietojen käsittelystä säädetään henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa. • Suojelupoliisin ja muiden viranomaisten välisen yhteistyön järjestämisestä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. • Sisäministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä suojelupoliisin ja muun sisäasiainhallinnon välisen yhteistyön järjestämisestä.	_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ Rikosta koskevien tietojen luovuttamisesta rikostorjuntaan säädetään 44 ja 44 b §:ssä. _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _	
57 § **Kansainvälinen yhteistyö** 1 mom. • Suojelupoliisi voi tehdä yhteistyötä sekä hankkia tietoja yhdessä ulkomaisten turvallisuus- ja tiedustelupalvelujen kanssa kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi.	***57 §*** ***Kansainvälinen yhteistyö***	

2 mom. • Jos yhteinen tiedonhankinta toteutetaan yhteistyössä sen valtion kanssa, jonka alueella tiedustelumenetelmiä on tarkoitus käyttää, suojelupoliisin poliisimiehen on noudatettava niitä tiedustelumenetelmien käytön rajoituksia ja ehtoja, jotka kyseinen valtio asettaa. ’ 3 mom. • Suojelupoliisin päällikkö päättää kansainväliseen yhteistyöhön osallistumisesta ja siihen liittyvästä tiedustelumenetelmien käytöstä. Vieraan valtion toimivaltaisella virkamiehellä on suojelupoliisin päällikön päätöksellä oikeus Suomen alueella kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi toimia yhteistyössä suojelupoliisin kanssa ja suojelupoliisin poliisimiehen ohjauksessa ja valvonnassa käyttää niitä tiedustelumenetelmiä, joiden käytöstä päättämisestä säädetään 9, 10, 18, 20 ja 24 §:ssä. Ulkomainen virkamies on velvollinen noudattamaan suojelupoliisin hänelle antamia määräyksiä, rajoituksia ja ohjeita. Rikoslain 16 luvun 20 §:n 4 momentissa, 21 luvun 18 §:ssä ja 40 luvun 12 §:n 4 momentissa säädetään mainittujen lukujen säännösten soveltamisesta tiedustelumenetelmää Suomen alueella käyttävän tai Suomen alueella toimivan ulkomaisen virkamiehen tekemään tai häneen kohdistuneeseen rikokseen. 4 mom. • Suojelupoliisi voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa muita kuin henkilötietoja kansainvälisessä yhteistyössä, jos tietojen luovuttaminen on tarpeen kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi, eikä tietojen	— — — — — — — — — — • Suojelupoliisi voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa muita kuin henkilötietoja *ulkomaan turvallisuus- ja tiedustelupalvelulle sekä ulkomaan viranomaiselle, jonka tehtäviin kuuluu kansallisen turvallisuuden suojaaminen, oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen*	

luovuttaminen ole vastoin kansallista etua. 5 mom. • Tietojen luovuttamisessa ja vastaanottamisessa on noudatettava Suomea velvoittavia kansainvälisiä sopimuksia. Kansainvälinen yhteistyö ja tietojen vaihto on kielletty, jos on perusteltua aihetta epäillä, että jotakin henkilöä tämän yhteistyön tai tietojen luovuttamisen vuoksi uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus, muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu, vaino, mielivaltainen vapaudenriisto tai epäoikeudenmukainen oikeudenkäynti. 6 mom. • Henkilötietojen käsittelystä säädetään henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa.	*tai rikosten ennalta estäminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen sekä edellä tarkoitettua tehtävää hoitavalle Euroopan unionin virastolle ja toimielimelle sekä Pohjois-Atlantin liitolle (Nato) ja kansainväliselle rikospoliisijärjestölle (Interpol) , jos luovuttaminen on tarpeen suojelupoliisin tai luovutuksensaajan tehtävän suorittamiseksi* eikä tietojen luovuttaminen ole vastoin kansallista etua. – – – – – – – – – – – –	
61 § ***Tiedusteluvalvontavaltuutetulle tehtävät ilmoitukset*** 1 mom. • Suojelupoliisin on annettava tiedusteluvalvontavaltuutetulle tieto tämän luvun nojalla annetusta tiedustelumenetelmää koskevasta luvasta tai päätöksestä mahdollisimman pian luvan antamisen tai päätöksen tekemisen jälkeen.	**61 §** ***Tiedusteluvalvontavaltuutetulle tehtävät ilmoitukset***	

Tiedusteluvalvontavaltuutetulle on annettava myös tieto tuomioistuimelle tehdystä tiedustelumenetelmää koskevasta vaatimuksesta. 2 mom. • Suojelupoliisin on mahdollisimman pian ilmoitettava tiedusteluvalvontavaltuutetulle päätöksestä, joka koskee: 1) siviilitiedustelun suojaamista; 2) ilmaisukieltoa; 3) 44 §:n 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen siirtämistä. 3 mom. • Tässä pykälässä tarkoitettujen ilmoitusten tekemisessä on kiinnitettävä erityistä huomiota salassapitovelvollisuuden toteutumiseen ja siihen, että asiakirjoihin ja tietojärjestelmiin sisältyvien tietojen suoja turvataan tarvittavin menettelytavoin ja tietoturvallisuusjärjestelyin.	---------- • Suojelupoliisin on mahdollisimman pian ilmoitettava tiedusteluvalvontavaltuutetulle päätöksestä, joka koskee: • 1) siviilitiedustelun suojaamista; • 2) ilmaisukieltoa; • 3) 44 b §:n 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen siirtämistä. _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _	
Voimassa oleva laki	**Ehdotus, HE 29/2025 vp**	**Vastine 17.9, muutosesitys**
Laki sotilastiedustelusta	**HE 29/2025 vp**	
79 § **Rikosepäilystä ilmoittaminen** 1 mom. • Sotilastiedusteluviranomaisen on ilman aiheetonta viivytystä ilmoitettava keskusrikospoliisille, jos tiedustelumenetelmän käytön aikana ilmenee, että voidaan olettaa tehdyksi sellainen rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta. Ilmoitusta saadaan pääesikunnan tiedustelupäällikön päätöksellä siirtää enintään vuodeksi kerrallaan, jos se on välttämätöntä maanpuolustuksen kannalta tai	**79 §** **Rikosepäilystä ilmoittaminen ja rikostiedon luovuttaminen rikostorjuntaan** 1 mom. • Sotilastiedusteluviranomaisen on ilman aiheetonta viivytystä ilmoitettava keskusrikospoliisille, jos tiedustelumenetelmän käytön avulla saadusta tiedosta ilmenee, että voidaan olettaa tehdyksi sellainen rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta. Sotilastiedusteluviranomainen saa luovuttaa tässä momentissa tarkoitettua rikosta koskevaa tietoa toimivaltaiselle viranomaiselle. Viranomaisista	

kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi. 2 mom. • Sotilastiedusteluviranomainen saa ilmoittaa tehdystä rikoksesta keskusrikospoliisille, jos ilmoituksella voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys sellaisen rikoksen selvittämiselle, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta. 3 mom. • Kun harkitaan 1 momentissa tarkoitettua ilmoituksen siirtämistä tai 2 momentissa tarkoitettua ilmoituksen tekemistä, arvioinnissa on otettava huomioon sen merkitys maanpuolustuksen kannalta ja kansallisen turvallisuuden suojaamisen lisäksi rikoksen selvittämisen merkitys yleisen ja yksityisen edun kannalta. 4 mom. • Tiedustelumenetelmän käytöllä saatua tietoa saa aina ilmaista syyttömyyttä tukevaksi selvitykseksi sekä hengelle, terveydelle tai vapaudelle aiheutuvan merkittävän vaaran taikka huomattavan ympäristö-, omaisuus- tai varallisuusvahingon estämiseksi. 5 mom. • Tämän pykälän perusteella luovutettavan tiedon käyttämisestä näyttönä päättää tuomioistuin pääasian käsittelyn yhteydessä. Tiedon käyttämisen kirjaamisesta esitutkintapöytäkirjaan säädetään esitutkintalain (805/2011) 9 luvun 6 §:n 2 momentissa ja ilmoittamisesta haastehakemuksessa oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 5 luvun 3 §:n 1 momentin 9 kohdassa. 6 mom. • Pääesikunnan tiedustelupäällikkö päättää tässä pykälässä	esitutkinnassa säädetään esitutkintalain (805/2011) 2 luvun 1 §:ssä. 2 mom. • Sotilastiedusteluviranomaisen on viipymättä ilmoitettava rikoksen estämiseksi toimivaltaiselle viranomaiselle, jos tiedustelumenetelmän avulla saadusta tiedosta ilmenee, että hankkeilla on sellainen rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta, ja rikos on vielä estettävissä. Sotilastiedusteluviranomainen saa luovuttaa tässä momentissa tarkoitettua rikosta koskevaa tietoa toimivaltaiselle viranomaiselle, joita ovat poliisi, Rajavartiolaitos, Tulli tai Puolustusvoimat. 3 mom. • Sotilastiedusteluviranomainen saa ilmoittaa tehdystä rikoksesta ja luovuttaa rikosta koskevaa tietoa keskusrikospoliisille tai muulle toimivaltaiselle esitutkintaviranomaiselle, jos tiedon luovutuksella voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys sellaisen rikoksen selvittämiselle, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta. Viranomaisista esitutkinnassa säädetään esitutkintalain 2 luvun 1 §:ssä. 4 mom. • Sotilastiedusteluviranomainen saa ilmoittaa hankkeilla olevasta rikoksesta ja luovuttaa rikosta koskevaa tietoa toimivaltaiselle viranomaiselle sellaisen rikoksen estämiseksi, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Toimivaltaisia viranomaisia ovat poliisi, Rajavartiolaitos, Tulli ja Puolustusvoimat. 5 mom. • Sotilastiedusteluviranomainen saa 1–4 momentissa säädetyn	5 mom. • Sotilastiedusteluviranomainen saa 1–4 momentissa säädetyn

tarkoitetun ilmoituksen tekemisestä. 7 mom. • Ilmoituksen tekemistä koskevasta menettelystä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.	estämättä aina ilmoittaa tiedustelumenetelmän käytön avulla havaitusta jo tehdystä tai vielä estettävissä olevasta rikoslain 12, 13 ja 34 a luvussa säädetystä rikoksesta sekä luovuttaa tietoa sellaisesta rikoksesta 1 ja 2 momentissa tarkoitetuille toimivaltaisille viranomaisille.	estämättä aina ilmoittaa tiedustelumenetelmän käytön avulla havaitusta jo tehdystä tai vielä estettävissä olevasta rikoslain 12 luvun 8 §:ssä, 10 §:ssä tai 11 §:ssä, rikoslain 13 luvun 4 §:ssä, rikoslain 34 a luvun 5 c §:ssä tai 5 d §:ssä tarkoitetusta rikoksesta sekä luovuttaa tietoa sellaisesta rikoksesta 1 ja 2 momentissa tarkoitetuille toimivaltaiselle viranomaiselle, jos tiedon luovuttamisella voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen estämiselle tai selvittämiselle. **uusi 6 mom. (HE:n 80 §:n 1 momentin)** • Ellei erittäin tärkeä yleinen etu muuta vaadi, sotilastiedusteluviranomainen voi päättää, että tiedustelumenetelmällä saatuja tietoja ei saa käyttää esitutkintalain 3 luvun 1 §:ssä tarkoitetun rikoksesta tehdyn ilmoituksen kirjaamisen perusteena, esitutkintalain 3 §:n 3 §:ssä tarkoitetun tutkinnan aloittamiseksi eikä salaista tiedonhankintakeinoa, salaista pakkokeinoa tai muuta pakkokeinoa koskevan vaatimuksen tai päätöksen perusteena eikä näyttönä rikosasiassa, jos tämä on tarpeen sotilastiedustelun suojaamiseksi.
	80 § Tiedon luovuttaminen eräissä tapauksissa 1 mom. • Sotilastiedusteluviranomainen saa ilmoittaa tietoa 79 §:n 3–5 momentissa tarkoitetusta rikoksesta mainituissa momenteissa tarkoitetuille toimivaltaisille viranomaisille maanpuolustuksen tai kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi ja muuksi luovutuksensaajan toiminnan suuntaamiseksi. Tällöin tietoa ei saa käyttää esitutkintalain 3 luvun 3 §:ssä	*80 § Tiedon luovuttaminen eräissä tapauksissa* 1 mom. - 80 § 1 mom. poisto - uusi 6 momentti 79 §:ään

	säädetyssä tarkoituksessa eikä salaista tiedonhankintakeinoa, salaista pakkokeinoa tai muuta pakkokeinoa koskevan vaatimuksen tai päätöksen perusteena eikä näyttönä rikosasiassa. 2 mom. • Tiedustelumenetelmän käytön avulla saatua tietoa saa aina luovuttaa syyttömyyttä tukevaksi selvitykseksi sekä hengelle, terveydelle tai vapaudelle aiheutuvan merkittävän vaaran taikka huomattavan ympäristö-, omaisuus- tai varallisuusvahingon estämiseksi.	2 mom. - siirtyy 1 momentiksi. 2 mom. - viittaus 79 §:ään ja 80 §:ään.
	80 a § ***Tietojen luovuttamisesta ja ilmoituksen siirtämisestä päättäminen*** Pääesikunnan tiedustelupäällikkö päättää tässä luvussa tarkoitetun ilmoituksen tekemisestä ja tiedon luovuttamisesta. Edellä 79 §:ssä 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta saadaan pääesikunnan tiedustelupäällikön päätöksellä siirtää enintään vuodeksi kerrallaan, jos se on välttämätöntä maanpuolustuksen kannalta tai kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi. Kun harkitaan 79 §:n 1 momentissa tarkoitettua ilmoituksen siirtämistä taikka 79 §:n 3–5 momentissa tarkoitettua ilmoituksen tekemistä tai tiedon luovuttamista, arvioinnissa on otettava huomioon maanpuolustuksen ja kansallisen turvallisuuden suojaamisen lisäksi rikoksen selvittämisen tai sen estämisen merkitys yleisen ja yksityisen edun kannalta. Edellä mainitut seikat on otettava huomioon myös silloin, kun harkitaan tiedon luovuttamista 79 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista rikoksista.	
81 §Ilmoitus esitutkinnan tai rikostorjunnan aloittamisesta 1 mom.	**81 § *Rikosta koskevan tiedon käytöstä ilmoittaminen ja käyttö tuomioistuimessa*** 1 mom.	**81 § *Rikosta koskevan tiedon käytöstä ilmoittaminen ja käyttö tuomioistuimessa***

• Jos tässä luvussa tarkoitetun ilmoituksen tai tiedon luovuttamisen perusteella esitutkintaviranomainen käynnistää esitutkinnan tai ryhtyy esitutkintatoimenpiteen käyttämiseen taikka rikostorjuntaviranomainen käynnistää rikoksen estämiseen tähtäävän toimenpiteen, on esitutkintaviranomaisen tai rikostorjuntaviranomaisen ennen esitutkinnan käynnistämistä, esitutkintatoimenpiteen käyttämiseen ryhtymistä tai rikostorjuntatoimenpiteen käynnistämistä ilmoitettava siitä sotilastiedusteluviranomaiselle.	• Jos esitutkintaviranomainen käynnistää esitutkinnan tai ryhtyy esitutkintatoimenpiteen käyttämiseen taikka toimivaltainen viranomainen käynnistää rikoksen estämiseen tähtäävän toimenpiteen 79 §:ssä tarkoitetun tiedon luovutuksen perusteella, on sen ennen esitutkinnan käynnistämistä tai esitutkintatoimenpiteen käyttämistä taikka rikoksen estämiseen tähtäävän toimenpiteen käynnistämistä ilmoitettava siitä sotilastiedusteluviranomaiselle. 2 mom. • Edellä 79 §:n perusteella luovutettavan tiedon käyttämisestä näyttönä päättää tuomioistuin pääasian käsittelyn yhteydessä. Tiedon käyttämisen kirjaamisesta esitutkintapöytäkirjaan säädetään esitutkintalain (805/2011) 9 luvun 6 §:n 2 momentissa ja ilmoittamisesta haastehakemuksessa oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 5 luvun 3 §:n 1 momentin 9 kohdassa.	2 mom. -viittaus 79 §:ää:n ja 80 §:ään

Hallitusneuvos Johanna Hakala

Jakelu Hallintovaliokunta

Tiedoksi Sisäministeri Mari Rantanen
Valtiosihteeri Heikki Tamminen
Kansliapäällikkö Matti Sarasmaa
Erityisavustaja Asseri Kinnunen
Erityisavustaja Heli Heikkola
Neuvotteleva virkamies Veera Parko
Hallinnollinen avustaja Jaana Söderman
Hallinnollinen avustaja Tiina Landström
Hallinnollinen avustaja Heidi Mäkiprosi

Täydentävä vastine

oikeus.sm@gov.fi
Johtaja Petri Knape
Lainsäädäntöneuvos Marko Meriniemi
Rikostarkastaja Markus Terenius
PLM/Vanhempi hallitussihteeri Kosti Honkanen